

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI VE YAŞAM DOYUMU DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ)**

Gonca ATİK

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Aziz GÜÇLÜÖVER

2020-KIRIKKALE

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri üyeleri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 17/ 01/2020

Doç. Dr. Sibel ARSLAN

Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Jüri Başkanı

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YIKILMAZ

Iğdır Üniversitesi

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Aziz GÜÇLÜÖVER

Kırıkkale Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Üye

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖNSÖZ	V
SİMGELER KISALTMALAR	VI
TABLolar	VII
ÖZET	1
SUMMARY	2
BÖLÜM I	3
1. GİRİŞ	3
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Alt Problemler	5
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Sınırlılıklar	8
BÖLÜM II	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Beden Eğitimi ve Spor	8
2.1.1. Beden Eğitimi ve Sporun Tanımı	9
2.1.2. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi	11
2.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları	12
2.1.4. Beden Eğitimi ve Sporun Türk Toplumundaki Yeri	13
2.1.5. Beden Eğitimi ve Sporun İnsanlar Üzerindeki Etkileri	13
2.2. Ortaöğretim Kurumlarının Sınıflandırılması	18
2.2.1. Ortaöğretim Eğitim Kademesi	18
2.2.2 Fen Liseleri	19
2.2.3. Mesleki ve Teknik Liseler	20
2.2.4. Anadolu İmam Hatip Liseleri	21
2.2.5. Kız Meslek Liseleri	21
2.2.6. Spor Liseleri	22
2.2.7. Ticaret Meslek Liseleri	24

2.3. Ergenlik Dönemi	24
2.3.1. Ergenlik Döneminin Özellikleri	25
2.3.2 Ergenlik Döneminde Spor	31
2.4. Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Ailenin Etkisi	32
2.5. Tutum Kavramı	34
2.5.1. Tutumun Ögeleri ve Özellikleri	34
2.5.2. Tutumun Ölçülmesi	36
2.5.3. Tutumun Değişmesi	36
2.5.4. Tutum ve Davranış İlişkisi	36
2.6. Beden Eğitimi ve Spor İle İlgili Tutum Çalışmaları	37
2.7. Yaşam Doyumu	41
2.7.1. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	41
2.8. Ergenlik, Spor ve Yaşam Doyumu İlişkisi	43
2.9. Yaşam Doyumu İle İlgili Çalışmalar	43
BÖLÜM III	47
3. YÖNTEM	47
3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	47
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.4. Verilerin Analizi	49
4. BULGULAR	52
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	68
6. ÖNERİLER	80
KAYNAKÇA	81
EKLER	94
ÖZGEÇMİŞ	97

ÖNSÖZ

Eğitim sistemimiz; bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, hayata hazırlamayı, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunan fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve duygusal yönleri ile dengeli ve sağlıklı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Beden eğitimi ve spor dersinin eğitim sistemi içerisinde bu amaca katkı sağladığı düşünüldüğünde, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yaşam doyumu düzeylerine nasıl bir etkisi olduğunu araştırdığım bu çalışmanın literatüre katkı sağlamasını umut ediyorum.

Araştırmaya bilgi ve tecrübeleriyle katkı sağlayan, süreci sağlıklı ve başarılı bir şekilde yürütmemde özveri ile her zaman yanımda olan değerli hocalarım, Sayın Doç. Dr. Mehmet ÖÇALAN'a, Sayın Doç. Dr. Sibel ARSLAN'a ve danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Aziz GÜÇLÜÖVER'e sevgi ve saygılarımı sunarım.

Araştırma sürecinde, hoşgörülü ve anlayışı yaklaşımlarıyla verdikleri destekler için, Kırıkkale Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Öğretim Üyelerine,

Her zaman destek veren ve katkı sağlayan Sayın Öğr. Gör. Nuri SOFİ'ye ve Sayın Öğr. Gör. Yusuf SOYLU'ya,

Araştırmanın veri toplama sürecinde, samimi bir şekilde yardımcı olan kıymetli Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerine teşekkür ediyorum.

Sevgi ve sabırla yanımda olan hayat arkadaşım, değerli eşim Fatih ATİK'e ve ailemize yeni katılan, hayatıma neşe veren canım oğlum Kerem ATİK'e sevgilerimi sunuyorum.

Saygılarımla

Gonca ATİK

SİMGELER KISALTMALAR

%	: Yüzde
X^2	: Ki-kare
N	: Birey Sayısı
$\bar{X}$	: Aritmetik ortalama
f	: Frekans
SS	: Standart sapma

TABLolar

Tablo 1. Spor ile beden eğitimi arasındaki farklılıklar	10
Tablo 2. Ön ergenlik, orta ergenlik ve son ergenlik dönemlerinin temel özellikleri	26
Tablo 3. Ergenlik döneminde fiziksel gelişim özellikleri	27
Tablo 3. Ergenlik döneminde fiziksel gelişim özellikleri (Devamı)	28
Tablo 4. Yaşam Doyumu Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Tablosu	50
Tablo 5. Beden Eğitimi Tutum Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Tablosu	51
Tablo 6. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler	52
Tablo 6. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler (Devamı)	53
Tablo 7. Öğrencilerin Yaşam Doyumu Düzeyleri	54
Tablo 8. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Görüşlere Katılım Düzeyi	55
Tablo 9. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Ortalaması İle Yaşam Doyumu Ölçeği Ortalaması	57
Tablo 10. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması	57
Tablo 11. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılması	58
Tablo 12. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması	59
Tablo 13. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	60
Tablo 14. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	61
Tablo 15. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması	62
Tablo 16. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması	62
Tablo 17. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Spor Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırılması ...	63
Tablo 18. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Ailelerin Spor Yapmaya Verdiği Desteğe Göre Karşılaştırılması	64

Tablo 19. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersine İsteklilik Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	65
Tablo 20. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Okul Spor Takımında Olma Durumlarına Göre Karşılaştırılması.....	66
Tablo 21. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Okluda Spor Salonu Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	67
Tablo 22. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği İle Yaşam Doyumu Ölçeği Korelasyon Analizi.....	67

ÖZET

Yapılan bu çalışmada lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile yaşam doyum düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı içerisinde Kırıkkale ilinde bulunan liselerde öğrenim gören 874 kız ve 806 erkek olmak üzere toplam 1680 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumlarının belirlenmesinde “Yaşam Doyumu Ölçeği”, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının belirlenmesinde ise “Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analiz sürecinde SPSS 22.0 programında Independent t-test ve One Way Anova analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının; okul türü, öğrenim görülen sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi, okullarında spor salonu bulunma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bununla birlikte öğrencilerin yaşam doyumlarının; cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile gelir düzeyi, düzenli spor yapma durumu, spor yapmada aile desteği durumu, beden eğitimi dersine aile isteği ile katılma durumu ve okul spor takımlarında yer alma isteği değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($p<0.05$). Bağımlı değişkenler arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre de öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile yaşam doyum düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Sonuç olarak, lise öğrencilerinde demografik değişkenlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile yaşam doyumunu üzerinde önemli birer belirleyici değişken olduğu, beden eğitimi ve spor dersine yönelik olumlu tutumların yaşam doyumunu arttırdığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Lise öğrencileri, beden eğitimi ve spor, tutum, yaşam doyum

SUMMARY

In this study constructed, it was aimed to investigate the attitudes of high school students towards physical education and sports lesson and life satisfaction levels, according to some variables. A total of 1680 students, 874 girls and 806 boys, in high schools in Kırıkkale participated in the study in the 2018-2019 academic year. "Life Satisfaction Scale" was used to determine the life satisfaction of the students who participated in the study, and "Physical Education and Sports Attitude Scale" was used to determine their attitude towards physical education and sports lesson. Independent t-test and One Way Anova analysis were used in SPSS 22.0 program during statistical analysis process of the obtained data. At the end of the study, it was determined that the attitudes of students towards physical education and sports lesson that showed significant differences according to variables of school type, class level, family income level, gym availability in schools ($p < 0.05$). In addition, it was determined that there was a significant difference in students' life satisfaction, gender, education class level, mother education level, the number of siblings, family income level, the status of regular sports, family support status in doing sports, the desire to participate in physical education classes with family desire and willingness to take part in school sports teams ($p < 0.05$). According to the results of the correlation analysis between the dependent variables, it was concluded that there was a positive relationship between students' attitude towards physical education and sports lesson and life satisfaction levels ($p < 0.05$). As a conclusion, it was seen that demographic variables were important determinants of life satisfaction and attitude towards physical education and sports lesson in high school students and positive attitude towards physical education and sports course increased life satisfaction.

Key words: High school students, physical education and sports, attitude, life satisfaction

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Eğitim kavramı olarak ele alındığında “birey ve toplumu bir amaca uygun ve düzgün bir hayat biçimine erdirtme konusunda mevcut değeri, bilgi ve yetenekleri sistemli bir şekilde diğer nesillere ulaştırırken, aynı zamanda kişinin tutumlarını deneyimler yoluyla değirtme süreci” şeklinde ifade edilmektedir (Harmandar, 2004: 3). Eğitim kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre “çocuk ve gençlerin sosyal hayatta yer edinmeleri adına gereken yetenek, anlayış ve bilgileri kazanmaları, kişiliklerini geliştirmeye, okul içerisinde veya dışarıda doğrudan ya da dolaylı olarak yardım etme” olarak tanımlanmıştır (Erzincan, 2011: 10).

“Mutlu” bir hayat yaşamak, kuşkusuz hemen her birey için öncelikle yaşam kaygılarından biridir. Birey için mutluluk kavramının anlamı, mutlu olmanın yolları ve mutluluğun hangi unsurlardan etkilendiği gibi problemlerle “anlaşılmaya” ve “elde edilmeye” çabalanan mutluluğun, bireyler için popülerliğini yitirmeyen oldukça dikkat çekici bir konu olduğu bilinmektedir (Çivitci, 2012: 322). Yaşam tatmini veya popüler ismiyle mutluluk, yüzyıllardır insanların dikkatini çeken konular arasında yer almıştır.

Kavram olarak yaşam doyumunu açıklamak için öncelikle “doyum” sözcüğüne açıklık getirmek gerekmektedir. Doyum, ihtiyaçların, taleplerin, dilek ve isteklerin giderilmesidir. Yaşam doyumunu kavramı ise bireyin istekleri ile mevcut olanların kıyaslanması ile varılan durum ya da sonuçtur (Özer ve Karabulut, 2003: 72). Bir başka deyişle yaşam doyumunu “bireyin hayattaki mevcut pozisyonuna dair yaklaşımını bilişsel boyutuyla ele alması ve bu durumdan duyduğu hazzı anlamlandırması” olarak ifade edilmektedir (Karavardar ve Korkmaz, 2018: 35).

Kişinin pozitif deneyimleri yaşam doyumunu oranının artmasına ve olumsuz tecrübelerin ise azalmasına yol açabilir (Kabasakal ve Uz-Baş, 2013: 28).

Beden eğitimi ve spor dersi genel eğitimin hem tamamlayıcısı hem de ayrılmaz bir parçasıdır. Genel akademik bilgi düzeyinin geliştirilmesinin yanında beden

eğitimi ve spor dersleri öğrencilerin kişilik gelişimlerini de destekleyen bir yapıya sahiptir.

Bu yönüyle beden eğitimi ve spor dersleri öğrencilerin gelişimlerinin çok yönlü olarak desteklenmesinde büyük rol oynamaktadır (Türkmen ve Varol, 2017: 755). Öğrencilerin derslere yönelik tutumları hem dersin amaçlarına ulaşmasını hem de öğrencilerin derslere yönelik ilgilerinin arttırılmasını etkilemektedir. Bu noktada beden eğitimi dersine yönelik ğrenci tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi beden eğitimi dersinin amaçlarına ulaşması için önemli bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatürde özellikle yurt dışında gençlerin yaşam doyumlarının ele alındığı birçok çalışma yapıldığı görülmektedir (Tuzgöl ve Dost, 2007: 133). Buna karşılık Türkiye’de özellikle lise ğrencilerinin yaşam doyumlarının ele alındığı ve yaşam doyumunu ile beden eğitimi dersine yönelik tutum arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada farklı ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının karşılaştırılması ve yaşam doyumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Lise dönemi gelişim süreçleri açısından ele alındığı zaman öğrencilerin psikolojik ve sosyal açıdan birçok sorunla karşılaştıkları bir dönemdir. Bu nedenle lise ğrencilerinde yaşam doyumunu etkileyen birçok psikolojik ve sosyal sorun bulunmaktadır. Bu dönemde öğrencilerin psikolojik ve sosyal yapılarının geliştirilmesinde spor etkinliklerine katılımın koruyucu bir role sahip olduğu bilinmektedir. Buna karşılık literatürde lise ğrencilerinde beden eğitimi ve spora katılım ile beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yaşam doyumunu ile ilişkisinin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu noktada araştırmanın problemini lise ğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile yaşam doyumunu arasında ilişki olup olmadığı oluşturmaktadır.

1.2. Alt Problemler

Yapılan bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere yanıtlar aranması amaçlanmıştır.

1. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları hangi düzeydedir?
2. Lise öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri nedir?
3. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları öğrenim görülen okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
9. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
10. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları düzenli olarak spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
11. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları spor yapma konusunda aile desteği alma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
12. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları beden eğitimi dersine isteyerek katılma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

13. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları okul spor takımında olma isteği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
14. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları okulda spor salonu olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
15. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
16. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları öğrenim görülen okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
17. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
18. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
19. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
20. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
21. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
22. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları düzenli olarak spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
23. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları spor yapma konusunda aile desteği olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
24. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları beden eğitimi dersine isteyerek katılma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
25. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları okul spor takımında olma isteği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

26. Lise öğrencilerinin yaşam doyumları okulda spor salonu olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

27. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Lise döneminde bulunan öğrencilerin yaşam doyumlarının artırılması gerek okul yaşamlarında başarılı olmaları gerekse de sosyal yaşamda daha aktif bireyler olmaları bakımından önemli bir konudur. Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının artırılması için de öncelikli olarak yaşam doyumunu etkileyen unsurların tespit edilmesi gerekmektedir. Türkiye’de lise öğrencilerinin yaşam doyumlarını etkileyen unsurların ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu göz önünde bulundurulduğu zaman yapılan bu çalışma literatüre katkı sağlayacak bir çalışma olarak değerlendirilmiştir.

İnsanların sahip oldukları tutumlar toplumsal yaşam içerisinde sergileyecekleri davranışlar üzerinde önemli bir belirleyicidir. Eğitim hayatı göz önünde bulundurulduğu zaman da öğrencilerin derslere yönelik tutumlarının yüksek olması derslere yönelik ilgilerini ve ders başarılarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle; öğrencilerin ders başarılarının artırılmasında, derslere yönelik tutumlarının geliştirilmesi önemli bir konudur. Öğrencilerin derslere yönelik tutumlarının geliştirilmesi için öncelikli olarak derslere yönelik tutumlarını etkileyen unsurların belirlenmesi gerekmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiği zaman lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını etkileyen unsurların ele alındığı birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Buna karşılık lise öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Bu kapsamda yapılan bu çalışma literatürde yer alan söz konusu eksikliği giderme noktasında literatüre fayda sağlayacak bir çalışma olarak görülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Yapılan bu çalışma 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Kırıkkale ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.
2. Yapılan bu çalışma araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine yöneltilen ölçeklere verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde genel olarak; beden eğitimi ve spor, ortaöğretim kurumları, ergenlik, tutum, yaşam doyumu ve literatürde bulunan ilgili çalışmalar ele alınmıştır.

2.1. Beden Eğitimi ve Spor

İnsanlığın varoluşundan bu yana toplumsal hayatın bir unsuru olan spor faaliyetleri bireylerin çeşitli amaçlar doğrultusunda eğilim gösterdikleri faaliyetlerin başında yer almaktadır. Spor faaliyetlerinin amaçlarından bir tanesi de eğitimidir. Eğitim yapısı kapsamında mevcut beden eğitimi ve spor dersleri sporun eğitim adına uygulanmasına örnek teşkil etmektedir (Sönmez ve Sunay, 2004).

Beden eğitimi ve sporun bireyler üzerine etkileri kimi seyir spor branşlarının yüzbinlerce kişiyi TV karşısına çekebilmesi ve uluslararası alanda önemli bir etki aracı olmaya çalışmasıyla çağdaş toplum hayatında dikkat çekici bir hale gelmiştir. Hatta günümüzde kimi ülkeler beden eğitimi ve spor bilimlerini bir ülke politikası şeklini almıştır. Beden eğitimi ve spor çağdaş bireyin yaşamında önemli bir yere sahip olmasının yanı sıra bir parçasını da meydana getirmektedir (Akkoyunlu, 1996: 80).

2.1.1. Beden Eğitimi ve Sporun Tanımı

Spor faaliyetleri bireylerin gündelik hayatlarından uzak kalamayacakları etkinlikler içerisinde yer almaktadır. İnsan yaşamında önemli bir yeri olan spor kavramına ilişkin literatürde pek çok tanım mevcuttur. Beden eğitimi ve spor kavramıyla bağlantılı tanımların genellikle birbirleriyle benzer boyutları olduğu dikkati çekmektedir (Dever, 2010: 21). Kavram olarak değerlendirildiğinde beden eğitimi “oyun ve spor gibi fiziksel aktivitelerden oluşan, bireylerin bedensel faaliyetler içerisinde, bir başka deyişle fiziksel aktiviteler aracılığı ile gelişimini hedefleyen eğitim etkinliği” olarak ifade edilmektedir (Açak, 2006: 1). Kavram olarak spor ise “ruhsal, zihinsel ve bedensel bir olgu olan, bir takım kurallar bağlamında yapılan, mücadele azmi gerektiren, eğlenerek zaman geçirmek, sağlıklı bir hayat elde etmek, mücadele etmek ve yarışmak adına yapılan bilinçli etkinliklerin her biri” şeklinde açıklanmaktadır (Ramazanoğlu ve diğerleri, 2005: 155).

Nebioğlu (2004: 442) beden eğitimi kavramını “hareket etmeyi öğrenmek” olarak açıklamaktadır. Burada bahsedilen hareket etmeyi öğrenme ifadesi kişinin ana hareket yeteneklerini (koşma, sıçrama, atlama), jimnastik aktivitelerini, ayrıca karada ve suda gerçekleştirilen spor yeteneklerini öğrenmesi anlamına gelmektedir. Çoban ve Ünveren (2001: 1)’e göre beden eğitimi “bireysel veya takım şeklinde yapılan, belirli bir plan ve program kapsamında sürdürülen, zihinsel ve fiziksel ön hazırlık isteyen, belli bir hedefe ilişkin hareketler bütünüdür.” Gerçekleştirilen tanımlarda beden eğitimi kişinin gerek fiziksel, gerekse sosyal ve duyuşsal bakımdan gelişimini destekleyen bir olgu olarak kendini göstermektedir. Dolayısıyla eğitim sistemi dâhilinde eğitimin hedefleri bakımından değerlendirildiğinde beden eğitimi dersleri son derece kapsamlı bir açıdan ele alınması gereken derslerin başında yer almaktadır (Ünlü ve Aydos, 2007, 72).

Kavramsal açıdan birbirine benzer iki kavram olarak değerlendirilse de beden eğitimi ve spor kavramları arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Çoban ve Ünveren (2007: 1)’e göre, beden eğitimi ile karşılaştırıldığında spor faaliyetlerinde kazanma kaygısı dikkat çekmektedir. Ayrıca spor teknik, zihinsel

ve bedensel olarak emek gerektiren, seyirci kitlesinde estetik kaygısı uyandıran, psikoloji, fizyoloji ve biyomekanik, gibi alanlarla iç içe bir olgudur.

Literatürde spor kavramı ile beden eğitimi arasındaki farklılıklar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Spor ile beden eğitimi arasındaki farklılıklar

Spor	Beden Eğitimi
Yarışmaya dayalıdır	Yarışma amacına dayalı değildir
Bir reklam aracı olarak kullanılmaktadır	Reklam aracı olarak kullanılmamaktadır
Bir meslek dalıdır	Meslek dalı değildir
Üretime katkı sağlamaktadır	Üretime katkısı yoktur
Toplumlar arası ilişkileri geliştirmektedir	Toplumlar arası ilişkiye katkısı yoktur
Bir seyir (izleme) aracıdır	Seyir (izleme) aracı değildir
Politik bir araçtır	Politik bir araç değildir
Profesyonel bir uğraş olarak yapılabilir	Profesyonel bir uğraş değildir
Eğlence ve eğitim aracıdır	Eğlence ve eğitim amacıdır
Serbest zaman etkinliğidir	Serbest zamanları değerlendirme aracıdır
Bilimsel ve teknik boyutları bulunmaktadır	Bilimsel ve teknik yönü bulunmaktadır
Estetik ve zevktir	Estetik ve zevktir
İnsanlar arası ilişkileri geliştirmektedir	İnsanlar arası ilişkileri geliştirmektedir

KAYNAK: (HEPER, 2012: 13).

Tablo 1 doğrultusunda, spor ve beden eğitimi terimleri arasında mevcut farklılıklarla beraber beden eğitiminde şampiyonluk ya da rekor kırma gibi gayeler yer almazken, spor faaliyetlerinde şampiyonluk ve rekor kaygısı mevcuttur. Ayrıca beden eğitimi bir takım kurallara bağlı olmadan, her koşulda yapılabilen bir etkinlik olmasına karşın, spor faaliyetleri belirli kurallar kapsamında, belirli salon ve spor tesislerinde yapılmaktadır (Heper, 2012: 13).

Akkoyunlu (1996: 81)’ya göre, beden eğitimi ve sporun kuramsal açıdan farkı şu boyutu ile kendini göstermektedir. Beden eğitiminde pedagojik eğitimin amacı “şampiyonluk ya da rekor kırma” değil, karakterin ortaya çıkması ve bunların bütünlük dâhilinde düzenlenmesi için eğitimin bir vasıta olarak çalışma ve dinlenme şeklinde hayat kapsamına alınmasıdır. Beden eğitimi olabildiğince müsabakadan uzak durur veya oyun-yarışma-ağır kas hareketlerini minimum seviyeye çekerek hafifletir. Spor ise bedensel becerilerin en üst seviyesine uzanarak maksimum düzeyde verimlilik sağlamak için bireyi çekinmeden eziyet ve zorlamaya sokarak şampiyon olma, rekor kırma gibi kesin rekabete çeviren bir terim olarak ortaya çıkmaktadır.

Öztürk, Kuter ve Kuter (2012: 81)'e göre, beden eğitimi ve spor arasındaki farklılığı özetle ifade etmek gerekirse; spor, kişinin beden ve ruh sağlığının gelişiminin yanı sıra, bir takım kurallar bağlamında rekabet kriterleri içerisinde yarışma, mücadele etme ve üstün gelme kaygısı taşımaktadır, beden eğitimi ise kişinin beden ve ruhsal gelişimi adına gerçekleştirilen aktiviteler bütünüdür.

2.1.2. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Yaşadığımız dönemde hızla gelişen teknolojiyle beraber çocukların oyun oynayabilecekleri fiziksel mekânların kısıtlandığı, serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri, eğlenceli zaman geçirebilecekleri alanların da her geçen gün ortadan kaybolduğu görülmektedir. Çocukların oyun oynayarak eğlenceli zaman geçirebilecekleri ortamların azalması ciddi bir problemdir. Teknoloji dünyasının gelişimiyle beraber çocukların zihnindeki oyun algısı da farklılık göstermektedir. Yaşadığımız dönemde çocuklar duvarlar arasında hapsolarak, bilgisayar vb. oyunlar başında zamanlarını harcamaktadırlar. Bu durum, çocukları psikolojik, sosyolojik, fizyolojik ve fiziksel bakımdan olumsuz yönde etkilemektedir (Pepe ve Kazan-Kırçık, 2005: 1442). Bu noktada çocukların fiziksel, psikolojik, sosyal ve fizyolojik açıdan gelişimlerini destekleyici beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmaları önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Keskin (2006: 3)'e göre, yaşadığımız dönemde aileler geçmişe kıyasla spora daha pozitif bakmakta ve çocuklarını spora teşvik etmektedir. Özellikle son dönemlerde çocukların aktivite alanları oldukça kısıtlanmış durumdadır. Site içerisinde apartman dairelerine sıkışıp kalan, okul servisiyle okula gidip gelen, TV ve bilgisayar karşısında zaman geçiren çocuk, çarpık şehirleşme dolayısıyla oyun sahalarına ve parklara hasret büyümektedir. Bu bağlamda hareket gereksinimine cevap verecek, enerjisini atacak ders dışı sportif faaliyetler ve beden eğitimi dersleri her geçen gün önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra çocukların gelişimleri dikkate alındığında spor temel eğitimin vazgeçilmez bir unsuru olarak yer teşkil etmektedir.

2.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları

Günümüzde beden eğitimi ve spor, bireylere fikren, bedenlen sağıık kazandıran bir faaliyet alanı olarak benimsenmektedir. Beden eğitimi ve spor; eğitim programları içerisinde bütünleyici bir rolü olması nedeniyle öğrencilerin fiziksel aktivitelerle psikomotor, bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönden gelişimine, yaşantısının içinde sporu hayat tarzı hâline getirmesine, okul dışı serbest zamanlarını kültürel ve sportif etkinliklerle değerlendirmesine katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı ile öğrencinin;

1. Dünyada ve Türkiye’de sporun tarihsel gelişimi hakkında bilgi sahibi olması,
2. Fiziksel etkinliklere katılım yoluyla hareket, bilgi ve becerilerini geliştirmesi ve bu becerileri alışkanlık hâline getirmesi,
3. Türk spor tarihinde başarılı olmuş sporcuları tanınması,
4. Sportif etkinlikler yoluyla spor kültürü edinmesi, spora özgü kuralları, bilgi ve becerileri uygulayabilmesi ve bu becerileri yaşantısında olumlu olarak kullanabilmesi,
5. Sportif etkinliklerin engellilerin ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin bedensel, sosyal ve ruhsal olarak gelişmesindeki rolünü ve önemini kavraması,
6. Millî bayramların ve kurtuluş günlerinin anlam ve önemini kavraması, gönüllü olarak bu kutlamalara katılması,
7. Atatürk’ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve spor ile ilgili düşüncelerini özümsemesi,
8. Spor organizasyonlarına katılım yoluyla spor bilinci oluşturulması ve spor bilinci yüksek sosyal bireyler olarak yetişmesi,
9. Düzenli etkin katılım ile sağıığı güçlendirici bilgi ve becerileri hayatında ve kişisel gelişiminde kullanabilmesi,
10. Beden ve ruh sağıığına zarar verecek her türlü alışkanlık ve bağımlılıklardan uzak durması,

11. Başkalarına karşı her daim dürüst, saygılı “adil oyun (fair play)” davranışta bulunması ve bunu davranış hâline getirmesi,

12. Spor ile ilgili meslek grupları hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır (MEB, 2018: 10).

2.1.4. Beden Eğitimi ve Sporun Türk Toplumundaki Yeri

Toplumsal açıdan değerler, toplumca en doğru, en iyi ve en yararlı olduğu kabul görmüş genelleştirilmiş davranış prensipleridir. Her gün deneyimlediğimiz gerçekliğin önemli bir unsurudurlar ve bu bakımdan hayatımızı oldukça ciddi şekilde etkilerler. Toplumsal yapıyı inceleme bakımından değerler ele alındığında, toplumsal yapıyı oluşturan esas kurumların, her birinin kendine ilişkin değerler barındırdığı dikkati çekmektedir. Bu kurumlar (spor, ekonomi, siyaset, din, eğitim, aile vb.) değerlerin benimsenmesinde, yaygınlaştırılmasında ve sürdürülmesinde önemli bir göreve sahiptirler. Söz konusu kurumlar arasında yer alan beden eğitimi ve spor, Türk toplumunda değerlerin öğretilmesinde önemli bir yere sahip olan unsurlar arasında yer almaktadır (Öztürk-Kuter ve Kuter, 2012: 75).

2.1.5. Beden Eğitimi ve Sporun İnsanlar Üzerindeki Etkileri

Beden eğitimi ve spora katılımın insanlar üzerinde birçok olumlu etkisi bulunmakta olup, yapılan çalışmalarda beden eğitimi ve sporun temel faydaları aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri toplumsal bakımdan gelişime katkı sağlamaktadır. Spor faaliyetleri kişinin motorsal, psikolojik ve fiziksel niteliklerini geliştirmenin yanı sıra sosyal yanlarını da zenginleştiren bir olgu şeklinde ele alınmaktadır (Yetim, 2005: 130). Bu anlamda çocuk yaştan itibaren iyi bir şekilde planlanan spor faaliyetlerinin pek çok sosyal yeteneğin kazanılmasına katkıda bulunulduğu ifade edilmektedir (Aytan, 2010: 45).

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin toplumsallaşmaya pozitif etkilerini gösteren, hatta adaptasyon problemi yaşayan çocuk ve gençlerdeki iyileştirici yansımalarını gösteren son derece fazla çalışma mevcuttur (Öztürk-Kuter ve Kuter, 2012: 81).

Yetim (2005: 171)'e göre, spor faaliyetlerini toplumsal bir olgu şeklini almasının altında insanları bir araya getiren bir güce sahip olması yer almaktadır. Spor aktivitelerine katılım gösteren kişiler genel olarak toplum içerisinde prestijli bir pozisyona ulaşmaktadırlar. Spor faaliyetlerin çeşitli şekillerde dâhil olan bireyler farklı insan gruplarıyla toplumsal bağlar oluşturmaya başlamaktadır. Spor faaliyetlerinin kişilerin bireysel bakımdan toplumsal yetilerini zenginleştirmenin yanı sıra, toplumun bütününde sosyal değişikliğin yaşanmasına ve sosyal değişikliğin devamlı hale gelmesine katkıda bulunmaktadır. Bu açıdan spor faaliyetleri toplumlar için toplumsal değişim kaynağı şeklinde nitelendirilmektedir.

Küçük ve Koç (2004: 140)'a göre, sportif faaliyetler bireylerin yaşamına çeşitli şekillerde girmekte, hayatına ve onları dolaylı veya dolaysız yollardan kendilerine bağlamakta, bununla birlikte her zaman aktif kalmayı becerebilen aktivitelerdir. Bireylerin her zaman ilgisini çekme konusunda başarılı olmuş olan spor faaliyetleri toplumsal gereksinimlerin yanıtlanmasında da köprü görevi üstlenmektedir. Spor ortamında bireylerin mevcut fikir, tutum, düşünce ve inançlarına ilişkin simgeler olması sporun toplumsal yönünün olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nitelikleri ile spor bireylerin toplumsallaşmalarına katkıda bulunan önemli bir unsurdur.

Yalçın ve Balcı (2013: 33)'nın yapmış olduğu araştırma kapsamında çocuklarını spor konusunda teşvik eden anne-baba düşüncelerine göre çocuklarda spora katılım neticesinde yaşanan değişikliklerin ele alınması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında anne-babaların düşünceleri bağlamında spora katılan çocukların okul içerisindeki yaşamlarının daha düzenli olduğu, sorumluluk ve disiplin duygularının gelişim gösterdiği, sınıf içerisindeki faaliyetlerinde isteklerinin artış gösterdiği, hırçın davranışlarının daha az görüldüğü, fiziksel hareketlilik oranlarının ise arttığı belirlenmiştir. Ayrıca anne-babaların fikirleri doğrultusunda spor yapan çocukların sosyal yanlarında gelişim gerçekleştiği, içe kapanık ruh

hallerinin azaldığı, arkadaşlık bağlarının geliştiği ve daha neşeli, mutlu bir karakter yakaladıkları sonucuna varılmıştır.

Literatürde yer alan birçok çalışmada da spora katılımın sosyal açıdan gelişimi destekleyen bir unsur olduğuna vurgu yapılmıştır (Gökşen, 2014: 238; Ramazanoğlu ve diğerleri, 2005: 153; Bailey, 2006: 297; Koçan, 2012: 315).

Açak (2006: 8) beden eğitimi ve spora katılımın sosyal açıdan faydalarını aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- a. Kişi etkin şekilde spor yapmasıyla bilinir. Ancak yaşam şeklinde ve gelir düzeyinde artma olmadan bir çevre yaratırsa yatay hareketlilik sağlar. Okul takımında spor yapan bir öğrenci buna örnek teşkil etmektedir.
- b. Spor aracılığıyla gelir düzeyi, yaşam biçimi, toplumsal statüsü değişime uğrarsa dikey hareketlilik yaşanır. Sporla uğraşan bir kişinin profesyonel olarak bunu yapması antrenör ya da hakem statüsü elde etmesi.
- c. Kişi spor hayatını sürdürürken maç ya da transferle coğrafi konumunu değiştiriyorsa coğrafi hareketlilik ortaya çıkar.
- d. Bir de işi, yaşam biçimi değişmemesine rağmen ek olarak spor faaliyetinde bir sorumluluk alırsa tamamlayıcı statü elde eder. Federasyon başkanı, branş temsilcisi, idareci, kulüp başkanı gibi.
- e. Oyun, spor ve beden eğitimi bireyin beden ve ruh sağlığını iyileştirmek ve güçlü bir iradeye sahip olmasının yanında, ekip çalışması ve karşılıklı dayanışmayı sağlayarak, bireyin toplumsal üyeliğinin kazanımı olan sosyalleşmeyi sağlar.

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bireyin fiziksel gelişimini desteklemektedir. Kişinin kas ve yapısal açıdan gelişmesini katkı sağlayan en dikkat çekici unsur fiziksel etkinliklerdir. Eğitimin bütünlüğü sadece oyun, spor ve beden eğitimi gibi etkinliklerle olanaklıdır. Bireyin hareketlerinin oluşmasında etkin role sahip olan kaslar, pasif olanlar ise kemiklerdir. Kasların gelişmesi, güçlenmesi yalnızca bilimsel egzersizlerle mümkündür. Bu etki aktif bireyle inaktif olan arasındaki

çeşitli ölçüm araçları ile izlenmesinin yanı sıra çıplak gözle de gözlenebilir (Açak, 2006: 7).

Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin biyolojik açıdan da birçok yararı bulunmaktadır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımın biyolojik açıdan faydaları aşağıdaki gibi özetlenmektedir:

a. Hayatımızın tüm ağırlığını yüklenen ve hareket kabiliyetimizin elemanları olan kasların gelişim ve fonksiyonunu daha kolay ve rahat yapmasını sağlar. Kasların tüm işlevsel gelişimini artırır.

b. Kalbin doğrudan anatomik yapısı ve bununla birlikte kan dolaşım sistemine ciddi etkileri vardır. Kalp atım sayısı değerlendirmelerinde ortaya çıkan sonuç şu şekildedir: Aktif olarak sporla ilgilenen bireylerin kalp atım sayısı 40-60 arasında olup, bu, normal kişilerde 72-85 arasındadır. Bu durumun sebebi, sporcuların büyük kalp ve güçlü kaslara sahip olmasıdır. Bu sonuçlar artık spor ve egzersiz boş zaman faaliyeti değil, bireyin sağlıklı ve aktif hayatı için vazgeçemediği en zaruri faaliyetidir. Spor yapan bireyler, nabızın düzenlenmesinde, oksijen borçlanmasında daha avantajlıdır.

c. Egzersiz yapan kişilerde, solunum sistemi ve solunuma ilişkin sorunlarda olumlu değişiklikler mevcuttur.

d. Fiziksel anlamda dayanıklılığın iyileşmesini etkileyen en dikkat çekici unsur fiziksel antrenmanlardır. Diğerleri ise genetiklerdir. Dayanıklılık artırırken yorgunluk zaafını azaltır.

e. Hız ve çabukluğun geliştirilmesinde oldukça etkilidir. İş yapma potansiyeli ve enerji sarfiyatını düşürürken beraberinde, hız ve çabukluğu artırır.

f. Bedensel ve yapısal hareket kabiliyetini ve esnekliği artırır. Gündelik gereksinimlerimizi karşılarken güçlülere karşı dayanıklı olmamızı sağlar. Fiziksel ve yapısal zorlukları en aza indirir.

g. Nöromüsküler ve sinir sisteminin hızlı bir şekilde uyarılmasına ve düzenlenmesine katkı sağlar. Refleks gelişimi artırır.

h. Bireyin cinsellik hayatına, üreme ve hormonal yapısına pozitif katkı sağlar (Açak, 2006: 7-8).

Spora katılımın sağladığı yararlarından bir diğeri de bireyin psikolojik yapısını geliştirmektir. Literatürde sporun faydaları üzerine yapılan çalışma sonuçları da spora katılımın psikolojik açıdan birçok faydası olduğunu ortaya koymaktadır (Dunn ve diğerleri, 2005: 1; Tekin ve diğerleri, 2009: 148; De Moor ve diğerleri, 2006: 273; Ströhle, 2009: 777).

Çocuklarda çeşitli etkenlere endeksli olarak depresyon gibi bir takım psikolojik problemler gelişebilmektedir. Bu psikolojik problemlerin tedavisi çocukların psikolojik bakımdan sağlık şartlarının muhafazası için mühimdir. Bu kapsamda çocukların psikolojik sağlıklarını tehdit eden etkenlerden korunmalarında sporun koruyucu bir etkisinin olduğu ifade edilmektedir (Arslan ve diğerleri, 2011: 121-122).

Çocuklar spor sayesinde çevrelerini tanımakta, iletişim yeteneklerini geliştirmektedirler. Özgüven seviyeleri artan çocuklar toplumsal yapı içindeki pozisyonlarını sağlama almaktadırlar. Psikolojik olarak değerlendirildiğinde ise spor ve egzersiz çalışmaları çocukların kendilerini kontrol etme, iradesini yönetebilme, konsantre olma ve başarıya motive olma gibi yetileri gelişme göstermektedir (Ceylan, 2008: 2).

Ayrıca düzenli şekilde spor ve egzersiz çalışmalarına dâhil olmak öz saygının gelişimine, ruhsal açıdan strese neden olan olumsuzlukların minimuma indirilmesine, yaşama daha mutlu yaklaşmaya, kaygılı psikolojik yapının ortadan kalkmasına, hiperaktif ve sinirli karakterden daha sakin yapıya dönmeye katkı sağlamaktadır (Zorba, 2006: 29).

Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım genel sağlık düzeyinin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Bilindiği gibi sağlığın korunması ve geliştirilmesinde önemli rol oynayan davranışlardan birisi de spor ve egzersizdir. Çünkü fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzına sahip olmak sağlığı birçok açıdan olumlu yönde etkilemektedir. İnsanların sahip oldukları fiziksel aktivite düzeyinin artması vücudun hastalıklara karşı daha dirençli olmasında, neşeli ve zinde bir bedensel yapıya kavuşmada, yaşlanmanın ve yaşlanma belirtilerinin en aza

indirilmesinde, yaşlanmaya bağı organik gerilemenin mümkün olduğı kadar yavaşlatılmasında, solunum ve dolaşım sistemlerinin yüksek kapasitede çalışmasında, psikolojik açıdan gerginliğin azaltılmasında, bazı hastalıklardan korunmada önemli bir yere sahiptir (Arabacı ve Çankaya, 2007: 2).

Edginton ve diğerlerine (2010: 124) göre, bireylerin eğitim seviyesi, meslek alanları ve gelirleri sigara içme durumlarını etkileyebilir ya da bedensel etkinlik yapma alışkanlığı ve düzeyi ya da beslenme alışkanlıkları kardiyovasküler hastalıklar adına önemli risk unsurlarıdır. Bu noktada beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım sağlığın korunmasında önemli bir yere sahiptir.

2.2. Ortaöğretim Kurumlarının Sınıflandırılması

Bu bölümde Türkiye’de ortaöğretim kurumlarının sınıflandırılmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.2.1. Ortaöğretim Eğitim Kademesi

Eğitim; kişinin tutumlarında istenilen doğrultuda değişim yaratma evresidir. Bu değişimlerin istenilen doğrultuda olması ve ülke çapında bütünlüğün oluşturulabilmesi adına eğitim-öğretim etkinliklerinin plan ve program dâhilinde olması gerekmektedir. Bunun için hazırlanan öğretim müfredatlarının kişilere aşılması amaçlanan tutumları, bu tutumlar kazandırılmaya çabalanırken hangi kapsam ve eğitim durumundan faydalanılacağını içermektedir. Bunun yanı sıra öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme algısının nasıl olması gerektiği konusunda da dikkat çekilmektedir (Kılıç ve diğerleri, 2015: 55).

30.4.1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Millî Eğitim Bakanlığı’nın teşkilat yapısı düzenlenmiş ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ana hizmet birimleri arasında yerini almıştır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 3797 sayılı Kanun dönemindeki yapılanması Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Görev, Yetki ve Sorumluluklarına İlişkin Yönerge ile açıklanmıştır. Bu kapsamda Genel Müdürlük; Genel Müdür, Genel

Müdür Yardımcısı, Daire Başkanı ve Şube Müdürlüğü şeklinde yönetsel bir hiyerarşi mevcuttur (Kılıç ve diğerleri, 2015: 27).

652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesiyle ile beraber Ortaöğretim Genel Müdürlüğü yapısal bakımdan değişikliğe uğramış ve Genel Müdür Yardımcılığı ile Daire Başkanlığı kadroları kaldırılarak bu iki yönetim birimini kapsayan Grup Başkanlığı sistemiyle beraber Millî Eğitim Uzmanlığı sistemine geçiş yapılmıştır. Ayrıca Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü kapatılarak Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Yükseköğretim Koordinasyon Grup Başkanlığı ve Yurtdışı Eğitim Grup Başkanlığı olarak yapılanmıştır (Kılıç ve diğerleri, 2015: 28).

2.2.2 Fen Liseleri

Ülkemizde fen bilimleri öğretimiyle ilgili 1960'lı yıllarda başlatılan ciddi çalışmalar, fen öğretiminin tekrar yapılandırılmasına ilişkin dikkat çekici özellikler barındırmaktadır. Tüm bu çalışmalarda yalnızca fen öğretim programlarının kapsamı değiştirilmemiş, fen öğretiminin hedefleri, öğretim teknikleri, kaynak ve fiziksel çevre, laboratuvarlar, öğretim araçlarının tekrar düzenlenmesine ilişkin çalışmalar yapılmıştır (Demirbaş ve Yağbasan, 2005: 47).

Bu bağlamda 1964'te fen liseleri, matematik ve fen bilimleri dalında yetisi olan öğrencilerin eğitimlerini sağlamak, Türkiye'nin gereksinim duyduğu yüksek ihtisas sahibi bilim ve fen insanlarının yetiştirilmesine olanak sağlamak amacıyla açılmıştır (Önsoy, 1991: 13).

Fen liseleri diğer liseler ile kıyaslandığı zaman daha az öğrenci kabul eden eğitim kurumlarının başında gelmektedir. Diğer okul çeşitlerinde olduğu üzere fen liselerinde de akademik başarı okullarda alınan sonucun özelliğini ortaya koyan en dikkat çekici unsurlardandır. Hatta her ne kadar kanun kapsamında ifade edilmese de fen liselerinde akademik başarı, okul başarısını etkileyen tek faktördür (Aksoy, 2016: 3-4).

Eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olan fen liselerini birçok sorunu bulunmaktadır. Bilim yuvası özelliği barındırması beklenen fen liselerinin en

önemli problemlerinden birisi, bu okullarda deney ve araştırmaya dayanan, bilim ortaya koyan eğitimden uzaklaşılmasıdır. Bu durumun çıkış noktası olarak, üniversite sınavında başarılı olma amacına işaret edilmektedir. Bilimsel projelere katılımın üniversiteye giriş döneminde ek puan sağlaması bu probleme çözüm sağlayabilir. Bu etkinlikleri özendirerek sürdürecektir, öğrencilerin beklentilerine cevap verecek özellikte öğretmenlerin, uygun hizmet içi eğitim ile yerleştirilerek fen liselerinde görevlendirilmelerinin sağlanması da çözüme katkıda bulunacaktır. Sınav ve başarı kaygısının ortaya çıkardığı baskı bir başka problemidir. Bu problem etkili rehberlik faaliyetleri ile çözülebilir (Günbayı ve diğerleri, 2015: 411).

2.2.3. Mesleki ve Teknik Liseler

Ülkemizde sınavla öğrenci alan bir başka okul çeşidi de, anadolu mesleki ve teknik liseleridir (Gür ve diğerleri, 2013: 7). Öğrencilerin var olan kapasitelerinden en iyi şekilde faydalanmalarını sağlamak ve kapasitelerini geliştirmek gerekmektedir. Öğrencilerin mevcut niteliklerine uygun özellikte sunulacak kaliteli bir eğitim başarıyı da doğurmaktadır. Ülkemizde fen ve anadolu liseleri ile karşılaştırıldığında kimi meslek liselerine merkezi sınavlarda daha düşük puan alan öğrencilerin yerleştiği dikkati çekmektedir (Yavuz ve diğerleri 2016: 29).

Türkiye’de meslek okullarının kuruluşu Tanzimat’a kadar uzanmaktadır. Bu okulların gelişimi Cumhuriyetin ilk dönemlerine dek oldukça kısıtlı kalmıştır. Bu kapsamda ilk dikkat çeken gelişme 1927’de çıkarılan bir yasa ile teknik ve mesleki liselerin Maarif Vekaletine bağlanmasıdır. Ülkemizde 1930’lu yılların sonu itibari ile devlet eli ile endüstrileşme çalışmalarının başlaması ile mesleki ve teknik eğitimde fark edilir bir gelişme yaşanmıştır. Bu gelişmeler ilerleyen yıllarda da sürmüştür. Böylece 1983-1984 öğretim yılı içerisinde mesleki ve teknik eğitim okullarına giden öğrencilerin oranı tüm ortaöğretim öğrencilerinin %42’sine, 1989-1990 öğretim yılı içinde ise yaklaşık %56’sına ulaşmıştır (Önsoy, 1991: 15).

2.2.4. Anadolu İmam Hatip Liseleri

Anadolu liseleri Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde eğitim veren kurumlar içerisinde sayısı oldukça fazla olan kurumların başında gelmektedir (Erdoğan, 2000: 3). Başında “Anadolu” yer alan lise ve diğer seçkin liselerin, genel liselerden en dikkat çekici farklılığı, yabancı dil hazırlık sınıfı olması ve fen ve matematik gibi derslerin yabancı dilde işlenmesiydi. Anadolu liselerinde özellikle yabancı dil yoğunluğu olan eğitimin sunulması amaçlanarak kurgulanmış hazırlık sınıfları 2005-2006 eğitim-öğretim yılında kaldırılmıştır. Karar, mesleki ve genel ortaöğretim kurumlarının öğretim süresinin hazırlık sınıfı olmadan 4 yıla çıkarılması ile yürürlüğe girmiştir. Fakat hala oldukça az sayıda anadolu lisesi formundaki lisede (Galatasaray Lisesi, İstanbul Lisesi, Vefa Lisesi, Kadıköy Anadolu Lisesi gibi) hazırlık sınıfı uygulaması sürmektedir. Bunun yanı sıra, sosyal bilimler liselerinde de hazırlık sınıfı mevcuttur (Gür ve diğerleri, 2013: 6).

Türkiye’de aydın din adamlarına gün geçtikçe daha fazla gereksinim hissedilmesi dolayısıyla imam-hatip okulları 1951’de tekrar açıldı. Zaman içerisinde imam-hatip liseleri kimliğiyle mesleki ve teknik eğitim dâhilinde yer alan imam-hatip okulları sayısında toplumun din konusundaki, hassasiyeti, öğrencilere sunulan bir takım maddi destekler, üniversiteye devam etme hakkının sağlanması gibi nedenlerle ciddi gelişmeler olmuştur (Önsoy, 1991: 20). İlk olarak 1985’te açılan anadolu imam hatip liseleri sınavla öğrenci alımı yapmaktadır (Gür ve diğerleri, 2013: 7).

2.2.5. Kız Meslek Liseleri

Kız meslek liseleri günümüzde mesleki ve teknik eğitimin önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar. Türkiye’de kız meslek liselerinin temelleri ilk olarak 1927 yılında Ankara ilinde açılmış olan açılan İsmet Paşa Kız Enstitüsü ile atılmıştır (Demirtaş ve Küçük, 2008: 147).

Bu dönemde kız enstitülerinin ders programlarında fizik, matematik, coğrafya ve tarih gibi temel derslere yer verilmiştir. Bunun yanında doğu illerinde bulunan kız enstitülerinde dil ve Türkçe derslerine daha fazla önem verilmiştir. Derslerde

mesleki becerileri geliştirme adına yoğun olarak moda dersleri, şapka yapımı ve dikiş-nakış dersleri uygulanmıştır. Bu eğitimler sayesinde hem kızlara mesleki beceriler kazandırılması hem de ilmi düzeyi yüksek ev hanımları yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu dönemde verilen eğitimler Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinde yer alan öğretim programlarından esinlenerek hazırlanmıştır (Özkazanç ve diğerleri, 2018: 152).

1945 sonrasında kız enstitüleri Amerika'nın etkisi altına girmiş ve okullarda Amerika'da egemen olan ev kadınlığı olgusu giderek benimsenmeye başlanmıştır. Ancak 1960'lı yıllara gelindiği zaman kız enstitülerinde mümkün olduğu kadar mesleki eğitim ağırlıklı bir öğretim ortamı oluşmuştur. Bu dönemden itibaren erkek öğrencileri meslek yaşamına hazırlayan okullar olduğu gibi kız enstitülerinin de programları mesleki gelişim ekseninde hazırlanmaya başlamıştır. Yine bu dönemde eğitim kurumlarının artması ve çeşitlenmesi ile birlikte endüstriyel alanda da gelişim gözlenmiştir (Özkazanç ve diğerleri, 2018: 153).

1974-1975 yıllarına kadar kız meslek liseleri kız enstitüleri adı altında eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmiş, III. Beş Yıllık Kalkınma Planı hedefleri ve IX. Milli Eğitim Şurası kararları doğrultusunda bu eğitim kurumları kız meslek lisesi adını almıştır. 12.05.1992 tarih ve 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 14'üncü maddesiyle birlikte kız meslek liseleri günümüzdeki halini almıştır (Demirtaş ve Küçük, 2008: 147).

2.2.6. Spor Liseleri

Ortaöğretim düzeyi okullarda spor bölümleri ülkemizde ilk kez 2004 yılında eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamıştır (Altındaş, 2009: 31).

Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaöğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün 24.08.2004 tarih ve 8260 sayılı kararları doğrultusunda; Türkiye'de, beden eğitimi ve spor alanında temel yetenek ve bilgileri edinmeleri, becerileri ve ilgi alanları paralelinde eğitim-öğretim almaları ve alanına ilişkin dünya genelindeki gelişmeleri izleyerek, Türk sporunu geliştirecek ve temsil edecek başarılı genç sporcuların yetiştirilmesi adına 2004–2005 eğitim-öğretim yılında Erzurum, Uşak,

Malatya ve Sivas olmak üzere 4 ilde spor lisesi açılmıştır. 2005– 2006 eğitim-öğretim dönemi kapsamında Eskişehir, Trabzon ve Elazığ şehirlerinde de eğitim faaliyetlerine başlayarak bu sayı 7'ye ve 2006–2007 eğitim-öğretim yılında İstanbul, Bursa ve Denizli kentlerinde açılarak bu sayı 10'a çıkmıştır. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaöğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün 24.05.2007 tarih ve 5831 sayılı genelge ile Karabük Spor Lisesi, 14.06.2007 tarih ve 6567 sayılı kararları doğrultusunda; Antalya Spor Lisesi ve 26.06.2007 tarih ve 6970 sayılı kararları doğrultusunda; Mersin Spor Lisesi'nin açılmasında karar kılınmıştır (Karapınar, 2007: 22).

Spor liselerine başvurmak isteyen adaylar için spor liseleri web adresleri üzerinden sınav başvuru ve uygulama kararlarıyla ilgili olarak ilan vermektedirler. Spor liseleri için yapılan öğrenci başvuruları eğitim sürecinin tamamlanması ile başlamakta ve temmuz ayının üçüncü haftasının son iş gününe dek sürmektedir. Öğrencilere yönelik hazırlanan özel yetenek sınavlarında genellikle adayların güç, çabukluk, çeviklik ve diğer kondisyonel niteliklerini belirlemeyi hedefleyen testler yapılmaktadır. Spor liselerine yapılan başvuru talepleri tüm Türkiye çapında açık olmakla beraber herhangi bir spor lisesini seçmede il kısıtlaması yoktur (Çakıcı, 2010: 37).

Spor liselerinin amaçlarının başında çağdaş anlayış çerçevesinde bilgiye erişen ve bundan faydalanabilen, istenilen davranışların kalıcı şekilde geliştiği, ortaya koyduğu tutumlarla rol-model olan, Atatürk ilke ve inkılaplarının yolunda, yurt ve millet sevgisi ile dolu, ahlaklı, sporu bir ilgi alanı olarak görmekten çok bir felsefe olarak kabul eden kişiler yetiştirmektir. Spor liselerinin diğer amaçları ise yabancı dili ve teknolojiyi kullanabilen, sözlü ve yazılı iletişim yetileri gelişmiş, etkili Türkçe kullanabilen, kendini geliştiren ve üretken, sosyal problemlere duyarlı, teknolojik ve bilimse ilerlemelere açık, çalışma ve dayanışma alışkanlığı olan, ayrıca takım ruhuna sahip birer birey yetiştirmektir. Öğrencilerin bir üst eğitim basamağına hazırlanmalarını sağlamak, demokratik, sosyal, laik, modern, etkin, nitelikli kişiler yetiştirmek de spor liselerinin esas amaçları kapsamındadır (Ayaydın, 2009: 33).

2.2.7. Ticaret Meslek Liseleri

Türkiye’de faaliyet gösteren bütün sektörlerin ortak gereksinimi olan ve kanun açısından bir zorunluluk gerektiren finansman ve muhasebe alanına yönelik verilecek bir eğitim modeli gerek ülke gerekse firmalar için oldukça önemlidir. Bu nedenle gelişmelere uygun şekilde ticaret meslek liseleri yapılanmalarını tamamlayıp, ders müfredatlarında ihtiyaç duyulan yenilikler ve değişimler yapmıştır. İş dünyasında etkinliklerini devam ettiren bütün iş kollarının personel gereksinimlerini giderebilmek için muhasebe finansman alanında öğrenim programlarının oluşturulması ve sürdürülmesi mesleki eğitim bakımından kritik role sahiptir. Günümüzde iş dünyasının bu eksikliklerini ortadan kaldıracak olan ticaret meslek liseleridir (Erol ve Atmaca, 2015: 79).

Ticaret meslek liseleri ulaştırma, elektrik-elektronik teknolojileri, bilişim teknolojileri, büro yönetimi ve sekreterlik, pazarlama ve perakende, muhasebe ve finansman alanlarında özel sektörde ve kamu kurumlarında görev yapacak ya da yalnız başına iş yapabilecek nitelikli insan gücünün yetiştirildiği, ilköğretim üzerine dört yıl eğitim-öğretim veren okullardır (MEB, 2010: 2).

Bu bağlamda ticaret meslek liselerinde mesleki eğitim gören öğrenciler, muhasebe ve mali müşavirlik bürolarında, dış ticaret ve finans kuruluşların ilgili bölümleri şirketlerin muhasebe birimlerinde iş bulma olanaklarına sahiptirler. Bunun yanı sıra şirketlerin mali, satın alma gibi birimlerinde istihdam edilebilirler. Öğrencilerin istihdam imkanları düşünüldüğünde mesleğin geniş bir çalışma alanı bulunmaktadır (Erol ve Atmaca, 2015: 94; Akbulut ve diğerleri, 2014: 73).

2.3. Ergenlik Dönemi

Buluğ çağına erişme nedeniyle biyopsikolojik açıdan çocukluktan çıkarak, sosyal hayatta sorumluluk alma süreci olan erişkinlik evresinin başlangıcı arasında kalan bir gelişim dönemi olarak ifade edilen dönem ergenlik dönemidir. UNESCO tarafında yapılan tanıma göre ise; bireyin, eğitim aldığı ve yaşamını kazanmaya çalıştığı için ekonomik olarak henüz özgürleşemediği ve medeni açıdan hala bekar

olduğu bir gelişim sürecidir. Ergenlik dönemi, UNESCO'nun bahsedilen bu tanımında 15-25 yaş aralığı olarak ifade edilirken, BM tarafından yapılan tanımda ise 12-25 yaş grubu kapsamına almaktadır (Koç, 2004: 233). Öztürk (2008: 4) ise ergenlik dönemini 12-18 yaş arası olarak ifade etmektedir.

Ülkemizin içinde yer aldığı iklim kuşağında ergenlik süreci 11 ile 20 yaş arasındaki 10 yıllık süreci kapsamaktadır. Çocuklar, ergenlik evresine geldiklerinde tutum ve davranışlarında ciddi değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler yalnızca büyüme olarak değil, tüm gelişim alanlarındaki edinimleri de olumsuz açıdan etkilemekte diğer evrelere göre daha fazla uyum problemlerinin yaşanmasına neden olmaktadır. Ergenlik, bireyin hayatının çocukluk ve yetişkinlik arasında kalan bölümüdür (Çebi ve diğerleri, 2016: 470).

2.3.1. Ergenlik Döneminin Özellikleri

Ergenlik dönemi, farklı boyutlardan değerlendirilebilir. Yapılan araştırmalarda ergenliğe, fizyolojik gelişim, sosyal etkiler, ekonomik istikrar veya duygusal gelişim gibi çeşitli açılardan yaklaşılmış ve genel olarak bu süreç, fizyolojik olgunlaşmayı da kapsayan bir yaklaşımlar bileşimi olarak değerlendirilmiştir. Diğer taraftan konu tarihsel bir açıdan ele alındığında, geçmiş dönemlerde ilkel boyuttaki kentsel ve tarımsal kültürlerde, erken yaş aralığı itibari ile gençlerin katkısına ihtiyaç olduğundan kişi, günümüzde ergenlik şeklinde ifade edilen bu süreç öncesi çocukluktan itibaren, hiç aralıksız yetişkinlik dönemi sorumluluklarını almak zorunda kalmıştır. Ayrıca bu kültürlerde kısa yaşam süreleri kadar, sosyal ve ekonomik baskı gibi unsurlar da erişkinlik sorumluluğuna dair yaş aşağıya çekmiştir. Ancak endüstrileşme ile beraber hayat standardının ve süresinin her geçen gün kısalması neticesinde, endüstriyel ve teknolojik gelişmeler ve demografik artışlar dolayısıyla artık gençlerin katkılarında daha az ihtiyaç hissedilmiş, bu nedenle de bu dönemin ekonomik açıdan topluma faydaları gün geçtikçe önemini kaybetmiştir (Koç, 2004: 232).

Ergenlik; bedensel olarak büyüme, psikososyal olgunlaşma ve cinsel gelişimin yaşandığı, çocukluk döneminden yetişkin hayata geçiş sürecidir. Hızlı psikolojik

ve sosyal değişimlerle karakterize edilen bu dönem bireyin gelişim evreleri içerisinde en önemli dönemlerden biri olarak gösterilmektedir. Ergenliğin başlangıç dönemi ve ne kadar süreceğini önceden kestirmek güçtür. Ayrıca, bu dönemdeki normal ve anormallikleri tespit etmek de zordur (Akcan-Parlaz ve diğerleri, 2012: 10).

Literatürde ergenlik dönemi ön ergenlik, orta ergenlik ve son ergenlik dönemi olmak üzere üç bölümde ele alınmaktadır. Söz konusu dönemlerin temel özellikleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ön ergenlik, orta ergenlik ve son ergenlik dönemlerinin temel özellikleri

Ön ergenlik dönemi	Gelişim psikolojisiyle ilgili kaynaklarında ilk ergenlik dönemi erinlik (puberty) ile başlatılır. Dolayısıyla ilk ergenlik evresi genellikle erinlik sözcüğü ile ifade edilir. Erinlik (puberty), cinsiyet becerilerinin kazanıldığı süreçtir. Fiziksel ve psikolojik pek çok değişiklik bu evrede görülür. Esasında erinliğe ilişkin pek çok değişiklik çocukluk döneminin sonlarında başlar. Konuya ilişkin literatürde bu durum dolayısıyla erinlik; yarısı çocukluk yarısı ergenlikte olmak koşulu ile 2- 4 yıl arası süren evre şeklinde ifade edilir. Erinlik (Puberty) döneminin genel nitelikleri; erkek çocuklarda yarışma, kabadayı tutumlar, saldırganlık; kızlarda ise genel olarak düzen ve uyuma yönelik tutumlar, kişisel gelişim ve aile mutluluğunun ön plana çıkması (bedensel açıdan büyüme hızında artış, birincil cinsiyet özelliklerinin kazanılması (cinsel organların gelişimi, büyümesi), ikincil cinsiyet özelliklerinin kazanılması (göğüslerin büyümesi, sesin kalınlaşması, vücutta tüylenme, yağ ve ter bezlerinin büyümesi, deride meydana gelen değişimler), beden ölçü ve oranlarının değişimi, el ve ayaklarda orantısızlıklar gibi fiziksel gelişimler görülmektedir.
Orta ergenlik dönemi	Orta ergenlik evresinin genel nitelikleri kapsamında; anne-babaya karşı çıkma, otorite etkisinin azalması, karamsarlık, ümitsizlik, hüzünlenme, boşluk hissi, güçsüzlük, yalnızlık gibi depresif durumların ortaya çıkmaya başlanması, sevgiyi ailenin dışında arama tutum sorunları, aşırı cinsel eğilim ve yaklaşımlar, arkadaş gruplarının etkisinin artması, onlarla özdeşleşme yöneliminin artması, bilişsel gelişimin artmasıyla soyut fikir ve eleştirel düşüncenin derinleşmesi, kişilik sorunlarının sıkça görülmesi, sorumluluk arzusunun artması, onaylanma, cinsel rollerin belirginleşmesi, düzenli çalışmama, sebatsızlık, düzensizlik, kararsızlık durumlarının oldukça sık karşılaşılmaya başlanması gösterilebilir.
Son ergenlik dönemi	Son ergenlik dönemi; bağımsız bir birey olma ve aileden kopmaların görüldüğü, çelişki ve bunalımların azaldığı, olgunlaşmanın artmasıyla düzenin yerleştiği, kişisel tercihlerin yapıldığı, ilgi ve becerilerin daha gerçekçi tanınım, sağlıklı kararların verildiği, sağlıklı uyum, etkileşim ve dengenin görüldüğü, daha kapsamlı ve anlayışlı düşünmenin yerleştiği, yaşam ve değer yargılarının yerleştiği, kimlik duygusunun geliştiği, gerçekçi bir kimliğin ortaya çıktığı, iş, meslek, evlilik vb. aşamalar için hazırlıkların gerçekleştirildiği dönem olarak nitelendirilir.

KAYNAK: (ACAR, 2017, 10).

Ergenlik kişinin yaşamındaki zorlu bir süreçtir. Bu sürecin güç olmasının esas sebebi, kişinin yaşamında dair pek çok değişikliğin bu süreç içinde yaşanmasıdır. Bu süreçte yetişkinliğe geçiş gerçekleşmekte ve kişi kendisi için önemli ve güç olan bir bağımsızlık savaşı vermektedir. Bireyde bedensel açıdan hızla meydana gelen değişimler beraberinde psikolojik dalgalanmaları da yaratmaktadır (Acar, 2017: 3).

Avacı (2006: 40)'ya göre, insan hayatında her sürecin ayrı bir rolü mevcuttur. Fakat biyolojik, psikolojik ve sosyal bakımdan hızlı ve önemli gelişmelerin meydana geldiği bu dönem şüphesiz ergenlik sürecidir. Vücutta uzunluk ve kilo artışı ile yapı ve fonksiyonların belirli bir olgunluğa erişiminin yanı sıra, inişli çıkışlı duygulanımlar, bozulan ilişkiler, çevreden kolaylıkla etkilenme, toplumsal bir rol edinmeye gayret gösterme gibi özelliklerin ortaya çıktığı bu dönemin kişinin karakterinin oluşumundaki önemli bir süreç olduğu ifade edilebilir.

Ergenlikte fiziksel değişimler ergenlik sürecinde gelişen psikolojik ve sosyal değişimlerin başlatıcısı ve düzenleyicisi olduğundan son derece önemlidir (Dinçel, 2006: 34).

Ergenlik döneminde fiziksel gelişimin temel özellikleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ergenlik döneminde fiziksel gelişim özellikleri

Kızlarda fiziksel gelişim özellikleri	Erkeklerde fiziksel gelişim özellikleri
Kızlar erkeklere kıyasla gelişime iki yıl önce başlar. 16-18 yaşına dek yılda ortalama 9 cm uzayabilirler. Ergenlik dönemi boyunca ağırlıkta ortalama 16 kg'lık bir artış yaşanır. Bedendeki değişimler östrojen hormonunun etkisiyle meydana gelir. Ergenlik öncelikle 10-11 yaşlarında göğüslerin büyümeye başlaması ile kendini göstermektedir. Bir göğüs diğerine göre daha büyük olabilmektedir. Kambur durabilirler. Duruş bozuklukları meydana gelebilmektedir.	Erkekler ergenlik sürecine ortalama olarak 13-15 yaşları arasında başlarlar. Uzunlukta yılda ortalama 10,5 cm'lik bir artış dikkati çekmektedir. Ağırlıkta ergenlik dönemi süresince ortalama 20 kg'lık bir artış yaşanır. Bedendeki değişimler testosteron hormonunun etkisiyle ortaya çıkar. Vücudun belirli bölgelerinde kıllanma ve kas gelişimi görülür. Kol, bacak, el ve ayaklar bedenin geri kalan kısımlarına oranla daha hızlı büyür.

Tablo 3. Ergenlik döneminde fiziksel gelişim özellikleri (Devamı)

Kızlarda fiziksel gelişim özellikleri	Erkeklerde fiziksel gelişim özellikleri
Heyecan ve unutkanlık sıkça yaşanan bir durumdur. Vücutta tüylenme ve kıllanma yaşanır. Temizlik araç-gereçlerinin paylaşılmaması önemlidir. Bel daralır ve kalçalar genişler. Vücudun bazı bölgelerinde yağlanma oluşur. Kol, bacak, el ve ayaklar vücudun diğer organlarına göre daha hızlı büyüyeabilmektedir. Deri daha yağlı hale gelir ve daha fazla terlenir. Yüzde sivilceler çıkar. 10-16 yaş grubu aralığında adet kanaması görülür. Kanamalar ilk zamanlar düzensiz olabilmektedir. Bazı kızlarda adet kanamaları depresyon ve sancılar gibi sonuçlara neden olabilir. Bir başka deyişle bazı kızlarda adet kanamaları daha ağır geçirilebilmektedir. Spor ve banyo gibi normal etkinlikler sürdürülmelidir. Romantizm, aşk ilgi konusu halini almaktadır. Kızlar daha konuşkan olmaya meyillidir. Ancak burada amaç etkileşim sağlamak değildir. Her şeye gülme meyli gösterirler. Ayna karşısında geçirilen vakit artar. Dengesiz durumlar görülebilir ve özgüven ve güvenmeme arasında bir çatışma yaşanır. “Bağımsız Ben”i yaratmaya çaba gösterirler. Aşırı hareketli veya aşırı durgun olunabilir. Özendikleri kişilerin kullandığı marka ve kıyafetler öne çıkmaktadır. Dikkatini çeken konulara son derece ilgi gösterirler. Narin, kırılgan, saldırgan ve gürültücüdürler. İstekler sadece geçici bir hevestir. Son derece fedakar veya çok bencil olabilmektedirler.	Ses boğuk bir şekildedir. Seste çatallaşma yaşanabilir. Bu durum zaman içerisinde ortadan kalkar ve ses normal şeklini alır. Ergenlikle beraber deri daha yağlı hale gelir. Ter bezleri büyümeye başlar. Buna bağlı olarak terleme daha çok görülür. Terlemenin artması dolayısıyla sıkça yıkanmak gerekmektedir.

KAYNAK: (ACAR, 2017: 11).

Ergenlik döneminde fiziksel gelişimin yanında zihinsel gelişim süreci de ergenin yaşamını birçok açıdan etkilemektedir. Ergenlik evresinde genç, somut düşünme biçiminden soyut düşünmeye geçiş yapar. Bunun neticesinde ergenin dış evreni algılama durumu değişim gösterir, genç, olayları daha fazla sorgulayarak yaklaşırken, aynı zamanda farklı boyutlardan değerlendirmeye de; kendisi ve dünyayla ilgili daha çok düşünür, tartışmacı, idealist ve eleştirci olur (Avcı, 2006: 41). Çelik ve diğerlerine (2008: 45) göre, ergenlik zihinsel ve fiziksel açıdan

önemli değişikliklerin yaşandığı ciddi bir evredir. Gerek bedenin gerekse beynin yapısı ve madde kapsamı tekrar yapılır. Bu denli ciddi değişikliklere adaptasyon tabi ki zor bir durumdur. Değişime uğrayan beden ve beyne adapte olan ergenin bir yandan da karakter gelişimini tamamlamak, bireyselleşmek gibi hafife alınmaması gereken sorumlulukları bulunmaktadır. Normal seyrinde devam eden bir ergenlik süreci dahi genç bireye ve ailesine zorlukları ve buna bağlı olarak ortaya çıkan riskleri beraberinde getirebilmektedir.

Cinsel gelişim de ergenlik döneminde hız kazanan bir gelişim alanıdır. Ergen kendi cinsel kimliğini yaratan, olgunlaştıran ve sonunda kendi cinsel karakterine göre davranan bir yapılanma içindedir. Kız ise tüm talepleri, istekleri, davranışları bir kadın kimliği kapsamında gelişmeye başlamakta ve tamamlamaktadır. Erkek çocukta da erkek cinsel kimliği çerçevesinde erkeksi tutumlar gelişmekte ve o bireyden artık erkek tavrı ve tutumları beklenmektedir. Bu noktada ortaya çıkan problem, daha çok cinsel kimliğin tam anlamı ile belirlenemediği bazı sorunlu çocuklarda, bu yaşlarda karşı cins gibi davranış sergileme, karşı cinse benzemeye çalışma gibi sorunlar şeklinde görülmektedir. Bu, esasında, temelde çocukluk sürecinde ortaya çıkan cinsel kimlik bozukluğudur; ergenlik sürecinde artık daha çok dikkati çeker ve son derece fazla göze batmaya başlar ancak ne yazık ki ergenlik sürecinden itibaren bu noktada çok fazla da yapılabilecek bir şey yoktur. Zira birey kendisine uygun gördüğü cinsel karakterini belirlemiştir (Öztürk, 2008: 8).

Ergenlik döneminde duygusal gelişim özellikleri değerlendirildiği zaman ergenin duygusal anlamda inişli çıkışlı bir psikolojik yapıya sahip olduğu görülmektedir. Fakat ergenin duygu ve yaklaşımlarındaki bu dalgalanmaların yanı sıra birçok olumlu gelişme de yaşanır; gencin düşünme becerisinde dikkat çekici bir gelişme yaşanır. Soyut kavramları daha iyi algılar ve kullanır. Dikkatini çeken konular genişler, gelecekte tercih edeceği meslekle alakalı konulara yönelir. Kabiliyetli olduğu alanlardan bazıları ön plana çıkar, kendini ve başkalarını gözlemleme becerisinin yanı sıra bir şeyler yapma, başarılı olma ve kendini kanıtlama eğilimi de güçlenir (Avcı, 2006: 42).

Bu dönem de yer alan bir diğer özellik de bir gruba bağlı olma, bir grup dâhilinde hareket etme beklentisidir. Bilindiği üzere çocuklar grup şeklinde oynamayı

sevmektedir. Tabi bu bir oyun etkinliğidir fakat ergenler bunun oyun yönünden ziyade, bir grup kurmak ve grupta bir şeyler paylaşmak, grubun bir dinamiğini yaratmak; düşünce olarak, tutum olarak, kalıp olarak o dinamiğe göre davranmak istemektedir. Bunun sonucunda doğal olarak evden uzaklaşma, evin dışından bir grubu önemseme noktasına gelmektedirler (Öztürk, 2008: 7).

Ergenlik dönemi kimlik gelişiminin de hızlı geliştiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kimlik arayışı ergenlik sürecinin muhtemel bir sonucudur. Ergen, bir taraftan sosyal değerlerle bütünleşerek toplum tarafından kabullenilmek isterken, diğer taraftan da kendisini diğerlerinden ayrı bir varlık, bir birey olarak topluma onaylatmak istemektedir. Bu dönemde özellikle aile ve okul çevresinin ergen bireye karşı hoşgörölü tutumu onun bireyleşmesi bakımından önemli arz etmektedir. Aile ve okulu tarafından hoşgörü ile yaklaşılmayan ergenler, aile ve toplumun değer yargılarına ilişkin bir tepkisellik ortaya koyarak uyumsuz tutumlar içine girip hem ailesi ve hem de toplum için problemli gençler durumunu alabilir (Avcı, 2006: 44). Öztürk (2008: 9)'e göre, "kimlik kargaşası" oldukça yoğun ve problemli bir süreçtir. Bunu her ergende karşılaşılan bir durum değildir, yaşayan ergenlerde ise bir problem, var anlamına gelmektedir. Kimlik kargaşası, kimliğin ortaya çıkışında, oldukça önemli iniş çıkışların, ruhsal çöküntülerin, önemli davranış bozukluklarının yaşandığı bir durumdur.

Ergen bireyin ayrı bir niteliği de öfkesini kontrol altına alma sorunudur. Bunun dikkate alınması gereken bir boyutunun da ses tonunun ayarlanamaması olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle ergen diğer kişilere yönelik ses tonunu artırdığında evde problem yaşamaya başlamaktadır. Bu bağlamda öfkenin kontrolü sorununun ilk kez ses tonu ile karşımıza çıkmasıdır. Ardından bu öfkenin kontrol altına alınmasında kimi zaman dışa vuran tutumlar ses tonuyla sınırlı kalmamakta, daha önemli sorunlar olarak ortaya çıkmaya başlamaktadır. Öfkenin dışa vurumu kimi zaman eşyaya zarar verme, kendine zarar verme ve çevresindeki bireylere zarar verme şeklindedir. Ebeveynlerine el kaldıran, kardeşini ciddi şekilde döven ya da arkadaşlarıyla bu şekilde öfke kontrolü sorunuyla karşı karşıya kalan ergenlere rastlanmaktadır (Öztürk, 2008: 8).

2.3.2 Ergenlik Döneminde Spor

Sosyal faaliyetler, bireylerin önceden belirlenen hedefler yönünde dışa dönüklük, ağır başlılık, duygusal dengelilik ve sorumluluk gibi karakter nitelikleri kazanması için yapılmaktadır. Bu faaliyetlerin sonunda, belirlenen hedeflere ne düzeyde erişildiği değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede öğrencilerin kalıtlarının karakterlerine ne düzeyde etkili olduğu analiz edilmektedir. Öğrencilerin yaptığı bütün toplumsal faaliyetler, onun karakterini etkilemektedir. Dolayısıyla ergenlerin ders haricinde kalan süreçlerde katılım sağladıkları toplumsal faaliyetler oldukça önemlidir (Acar, 2017: 1).

Ergenlik döneminde spora katılım gerek genel sağlık düzeyi üzerinde gerekse de sosyal açıdan birçok fayda sağlamaktadır. Literatürde yer alan araştırma sonuçları da ergenlik döneminde spora katılımın sağlık açısından birçok yararı olduğu görüşünü desteklemektedir (Yürük-Bal, 2015: 12). Şenışık ve Hastürk (2011: 129) tarafından yapılan çalışmada düzenli olarak spor yapma alışkanlığı bulunan ergenlerin problemli internet kullanma düzeylerinin düzenli spor yapma alışkanlığı bulunmayan ergenlerden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Acar (2017: 1) tarafından yapılan çalışmada ergenlerde spora katılımın kişilik gelişimi ve duygusal gelişim üzerinde olumlu etkileri olduğu bulunmuştur.

Ergenlik döneminin en dikkat çeken niteliği hızlı bir değişimin gerçekleşmesidir. Ergenlik dönemi, çocukluk süreci ile karşılaştırıldığı zaman bu süreçte ergenin başa çıkmak durumunda kaldığı biyopsikososyal değişimler artmaktadır. Bugün geçmişe kıyasla daha çok ergen bireyin ruh sağlığı problemi yaşadığı ifade edilmektedir. Yapılan çalışmalar; yapılandırılmış ortam ve programlar yönünde, belirli bir amaca ilişkin etkinlik ve organize sporlara katılım sağlamanın ruh sağlığı konusunda olumlu katkılarının olduğunu ortaya koymaktadır (Alpaslan, 2012: 180).

Son yıllarda ergenlerin spora katılım düzeyleri arttıkça ergenlerde spora bağlı sakatlıkların da artış gösterdiği görülmektedir (Ergen, 2004: 27). Tedavi giderlerinin artması, beraberinde, tedavilerde uzun müddet oyun dışı kalmaları gibi sebeplerle ekonomik açıdan kaybın fazla olduğu ifade edilmektedir. Ergen bireylerde spor yaralanmalarında risk faktörleri içsel ve dışsal olmak üzere iki

başlık çerçevesinde toplanmaktadır. Ergen sporcu yaralanmalarını önlemek için temel ilkeler: Çocuk için uygun sporların tercih edilmesi, sporcu sağlık muayenelerinin düzenli şekilde gerçekleştirilmesi, spor öncesi ısınma ve spor sonrası soğuma aktivitelerinin yapılması, germe egzersizlerinin yapılması, sakatlığın iyileşme süreci ve rehabilitasyonu neticesinde spora geri dönme sürecinin doğru olması, oyun kuralları ve spor alanlarının ergen bireylere göre planlanması, koruyucu spor araç-gereçlerinin kullanılması, ergen sporcuya sağlık kurallarının öğretilmesi ve sporcunun fiziki kondisyonunu geliştirmek olarak gösterilmektedir (Yıldız, 2011: 46).

2.4. Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Ailenin Etkisi

Her ebeveyn çocuğunu sağlıklı, mutlu, çevresiyle uyumlu ve sorumluluklarının bilincinde bir insan olarak yetiştirmeyi istemektedir. Spor, sağlıklı bir neslin büyüülmesinde temel eğitim aracıdır. Çocukların, refah ve mutluluğu bir noktada fiziksel ve ruhsal sağlığın tam ve sürekliliğine bağlıdır. Çocukta bedensel ve ruhsal sağlığın dengeli olarak gelişiminde sporun yeri oldukça önemlidir. Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmalar genellikle çocukların spora eğiliminde etkili olan (aile, sosyal çevre, arkadaş vb.) faktörleri araştırmışlardır (Keskin, 2006: 13). Çünkü spora katılımda aile faktörünün önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Coakley (2006: 153). Literatürde yer alan birçok çalışmada da ailenin spora katılımda önemli bir yere sahip olduğu bulgularına ulaşılmıştır. İmamoğlu (2009: 5)’nin yapmış olduğu çalışmada, Samsun ilinde tenis dalıyla ilgilenen kişilerin tenis sporunu tercih etme sebeplerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bunun için il merkezinde bulunan tenis kortlarında tenis oynayan 182 kişi araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışma sonucunda tenis sporuyla ilgilenen kişilerin tenise eğilimlerinin olmasının altında ailelerinin yönlendirmesinin olduğu belirlenmiştir. Esen (2010: 9)’nin yapmış olduğu çalışma kapsamında, ilköğretim okullarında öğrenim gören ve voleybol sporcusu olmayı tercih eden öğrencilerin bu tercihlerindeki sebepler ve spora eğilim göstermelerinde etkili olan bir takım faktörlerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin spora eğilim göstermelerine etki eden faktörlerin başında aile, eğitim seviyesi ve gelirleri ile aile içerisinde spor yapan

kişilerin olmasının geldiği ifade edilmiştir. Özellikle aile içerisindeki fertlerin voleybol branşına ilgi göstermelerinin çocukların voleybola eğilim göstermelerine katkıda bulunduğu belirlenmiştir. Ölçücü ve diğerleri (2012: 5)'nin yapmış olduğu çalışma kapsamında üniversiteler arası tenis müsabakalarına katılım sağlayan sporcuların tenise başlama nedenlerinin ve tenisten beklentilerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Toplamda 150 üniversite tenis oyuncusunun dâhil olduğu çalışma kapsamında, tenis oynayan sporcuların bu dala eğilim gösterme sebeplerinin başında sırayla ailenin etkisi ve dünya genelinde tanınan bir sporcu olma arzusunun yer aldığı rapor edilmiştir. Yıldız (2006: 1)'in yapmış olduğu bir araştırma çerçevesinde, ortaöğretim düzeyi okullarda spor bölümlerinde öğrenci olan kişilerin spor bölümünü tercih etme sebeplerinin ve spordan beklentilerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Araştırma kapsamına ortaöğretim kurumlarının spor dallarında eğitim gören toplamda 212 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırma neticesinde öğrencilerin spor alanını kendi talepleri sonucunda tercih ettikleri belirlenmiş olmakla beraber, öğrencilerin eski deneyimlerinde spora eğilim göstermelerinde etkili olan faktörlerin başında aile unsurunun geldiği belirlenmiştir. Bayraktar ve Sunay (2007: 63)'in yapmış olduğu çalışma kapsamında elit voleybol oyuncularının spora eğilim göstermelerine ortam sunan faktörlerin ve spora ilişkin beklentilerinin ele alınması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamına Türkiye profesyonel voleybol liglerinde mücadele eden toplamda 200 voleybolcu dâhil edilmiştir. Araştırma neticesinde voleybol sporuna başlama konusunda beden eğitimi öğretmeni ve ailenin etkisinin oldukça fazla olduğu, buna karşın TV ve basın-yayın organları gibi kitle iletişim kaynaklarının ise voleybola eğilim gösterme noktasında dikkat çekici bir belirleyici olmadığı tespit edilmiştir. Aslan ve Okumuş (2003: 1) tarafından yapılan çalışma doğrultusunda tenisle ilgilenen kişilerin sosyo-ekonomik niteliklerinin ele alınması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamına Kocaeli şehrinde düzenlenen Türkiye birinciliği tenis karşılaşmalarına katılım sağlayan toplamda 29 tenis oyuncusu dâhil edilmiştir. Araştırma neticesinde tenis oynayanların ailelerinin sosyo-ekonomik yapılarının ve eğitim seviyelerinin genellikle düşük olmadığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki tenis oyuncularının önemli bir kısmının tenis haricindeki sporlarla da ilgilendikleri tespit edilmiş ve sporcuların

tenis dalına eğilim göstermelerinde en çok aile, arkadaş çevresi ve beden eğitimi öğretmeninin geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

2.5. Tutum Kavramı

Kavram olarak tutum, genellikle kişinin etrafındaki herhangi bir olgu ya da nesneyle alakalı mevcut tepki eğilimi anlamına gelmektedir. Farklı bir ifadeyle tutum, kişinin olay, durum ya da olguya ilişkin sergilemesi beklenen muhtemel davranış şeklidir. Bir olay, bir durum, bir tasarım bir eşya veya bir birey ya da grubu tutumun konusunu meydana getirebileceği gibi, herhangi soyut bir durum, olgu ya da kavram da tanrı, yüce, kötü, iyi mutsuzluk, mutluluk vb. tutumun konusu olabilir (İnceoğlu, 2010: 7).

İlk kez kavram olarak tutumu inceleyen ve bir tanım geliştirenler arasında Alport gelmektedir. Özellikle konuya psikoloji açısından yaklaşan Alport tutumu, “kişinin tüm nesnelere ilişkin vereceği tepkiler ve durumlarla ilgili yön verici ya da etkili bir güç yaratan ve denem bilgi bulmaya hazır bulunma durumudur”. Burada tutum, kişinin tepkisine yön verici bir etken olarak onun yaklaşım türünü ortaya koymaktadır. Diğer taraftan bu tanımda tutumun tecrübeler sonucu oluştuğuna dikkat çekilmesi, tutumun oluşumuyla öğrenme süreci arasında bir ilişki kurma eğiliminin söz konusu olduğunu da ortaya koymaktadır. Katz ise tutumla ilgili bir başka tanıma yer vermiştir. Tutum kavramını sosyalleşme süreci ile bağdaştırarak tanımını yapmaya çalışan Katz’a göre tutum, “kişinin çevresinde yer alan bir simgeyi, nesneyi veya herhangi bir olayı olumlu veya olumsuz olarak irdeleme eğilimidir”. Bu tanım çerçevesinde bireyin, içinde yer aldığı çevreyle ilgili tavır, yansıttığı duruş ön plandadır (İnceoğlu, 2010: 8-9).

2.5.1. Tutumun Öğeleri ve Özellikleri

Tutum kavramının davranışsal, duygusal ve zihinsel olarak üç ayrı oluşturu unsuru mevcuttur. Bu unsurlar kapsamında genel olarak örgütlenme, buna bağlı olarak da iç tutarlılık olduğu kabul edilmektedir. Bu varsayım bağlamında, kişinin bir konuyla alakalı bildikleri ona ne şekilde, hangi duygularla yaklaşması

gerektiğini ve ona yönelik nasıl bir davranış sergileyeceğini belirler. Kişinin bir kişi, durum ya da nesneyle ilgili davranışsal, duygusal ve zihinsel açıdan sergilediği yaklaşım onun tutumunu göstermektedir. Bu nedenle de tutumun ortaya çıkması için söz konusu üç unsur arasında uyumlu ve örgütsel bir bağ ve koordinasyon olmak durumundadır (İnceoğlu, 2010: 20). Tutumun temel öğelerine ilişkin bilgiler aşağıda açıklanmıştır;

Duygusal öge: Kişinin tecrübeleri, bilgi hazinesi başka bir deyişle zihinsel öge duygusal ögenin gelişiminde dikkat çekici bir unsurdur. Kişinin herhangi bir tutumla ilgili olumlu veya olumsuz duygular beslemesi geçmiş tecrübeleri ile alakalıdır. Şayet herhangi bir uyarana karşı kişide olumlu veya olumsuz duygular gelişmişse, bu kişinin uyaralarla daha evvel bir bağı olmuş ve o bağ, buna bağlı olarak da tecrübeler neticesinde bunları kabullenmiş veya reddetmiş demektir. Kişi söz konusu uyaraları hatırladığında olumluluk veya olumsuzluk duygusu yaşayacaktır. Bu nedenle bu uyaraların hatırlanması o tutum konusuna ilişkin tepkilerin de aynen olumlu veya olumsuz olmasına neden olacaktır (İnceoğlu, 2010: 21).

Zihinsel (Bilişsel) Öge: Tutum kavramını meydana getiren nesne, olay, durum ya da bireye dair mevcut her nevi düşünce, inanç, tecrübe ve bilgiyi barındıran bilişsel veya zihinsel öge tutumun dikkat çekici bir bölümünü oluşturmaktadır. Zihinsel unsur kişinin düşünsel işleyişiyle alakalı olup zihinsel ya da düşünsel ilerleyişin sistemli hale gelmesi ve gruplandırılması ile alakalı bir unsurdur. Bu sınıflandırmalar bir taraftan kişinin, çeşitli durumlarla, kişilerle, nesnelerle, alakalı algı düzeyine etki ederken diğer taraftan da onun, bir takım uyarılara ilişkin tepkilerinin de birbirinden çeşitli olmasını ortam sunar (İnceoğlu, 2010: 24).

Davranışsal Öge: Davranışsal unsur, kişinin belirli bir uyarı grubundaki tutum konusuyla ilgili davranış eğilimini yansıtmaktadır. Bu tutum eğilimleri sözler veya diğer hareketlerden gözlemlenebilir. Bunlar kişinin değerleri, rutinleri ve söz konusu tutum nesnesi ile direkt olarak bağlantılı olmayan tutumlarının da etkisindedir. Tutumun mevcut olması, yalnızca yansıttığı kabul edilen bazı gözlemlenebilir tutumlardan çıkarılabilir. Herhangi bir tutum konusunda, herhangi bir davranış söz konusu değilse, bu şekilde bir tutum, çevrede mevcut olan kişilerce gözlenemeyeceği için bilmek mümkün değildir. Dolayısıyla, tutum konusunda, en

azından psikolojik gözlem bakımında davranışsal öge kavramına değinmek gerekmektedir (İnceoğlu, 2010: 25-28).

2.5.2. Tutumun Ölçülmesi

Tutumu merkeze alan ve değerlendiren bu tip indirgemeci yaklaşımlar artarak sürerken özellikle sosyal psikoloji alanındaki teorik ve yöntem, bilimsel gayretlerinde yine tutum odaklı bir gelişim popülerliği sergiledikleri görülmektedir. Tutum değişimi, gelişimi ve oluşumunu ölçmeye yarayan farklı tutum ölçüm şekillerinin zenginleştirilmesi de bu doğrultudaki ilerlemelerin gözlenebilir bir kanıtı olarak ilgi çekmektedir (İnceoğlu, 2010: 50).

2.5.3. Tutumun Değişmesi

Tüm tutumlar iki uç nokta arasında (olumlu ve olumsuz) bir değişim aralığına sahiptir. Bu aralık, belli bir tutum dâhilinde ana eksenin aritmetik ortalamasından sapmaları ifade etmektedir. Bu, tutumun olumsuzluk veya olumluluk seviyesi olarak belirtilmektedir. Herhangi bir tutum, eğer değerler sistemine güçlü bir şekilde bağlıysa bu şekilde bir tutumun değişimi son derece zordur. Kapalı geleneksel toplum ve kültürel koşullar içerisinde toplumsallaşan bireyler ya da katı grup değerlerinin hâkim olduğu gruplara dâhil olan kişilerin içinde bulundukları toplum ve grup yapılarına aykırı bazı tutumlar geliştirmeleri neredeyse imkânsızdır. Benzer biçimde etnik unsurlar, ırk ve dini inanış da çoğunlukla bu doğrultuda bireyler, gruplar ve toplumlar üzerinde son derece sınırlandırıcı yansımalar ortaya koyabilir. Bu sebeple de bu gibi toplumsal koşullar içerisinde yaşamını sürdüren kişiler için tutum değişimi son derece güçtür (İnceoğlu, 2010: 43-44).

2.5.4. Tutum ve Davranış İlişkisi

Tutum ile davranış arasında oldukça yakın bir bağ mevcuttur. Tutumlar, davranışların arkasında yön verici güç olarak bilinmektedir. Tutum incelendiği

zaman bir taraftan, tutumların işleme şekline dair bazı çıkarımlara ulaşarak davranışların tahmin ihtimali sağlanacaktır. Diğer taraftan tutum değişim aşamasının şartları tespit edilerek tutumlar kontrol edilirken esasında bireyin tutumunun kontrolü gerçekleştirilmiş olacaktır (İnceoğlu, 2010: 49).

2.6. Beden Eğitimi ve Spor İle İlgili Tutum Çalışmaları

Kılıç (2019: 75) lise ve dengi eğitim kurumlarda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sosyal yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Ankara iline bağlı Yenimahalle ilçesinden anadolu liselerinden 500 öğrenci dâhil edilmiştir. Çalışma sonunda öğrencilerin toplum içinde kendilerini kolay ifade edebilme yeteneği, diğer kişiler ile konuşma becerisi gibi sosyal özellikleri ile beden eğitimi ve spor dersine karşı olumlu tutum sergilemeleri arasında olumlu bir sonuca ulaşıldığı ayrıca aşırı kendine güven ve gereksiz girişken olma özelliklerinin beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili herhangi olumlu veya olumsuz bir tutum yargısı sonucuna ulaşılmıştır.

Alpkaya ve Çoknaz (2018: 1) beden eğitimi ve spor dersinde lise öğrencilerinin davranışlarının cinsiyet ve kendi yaş gruplarında obez olan öğrencilere göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Türkiye’de İstanbul iline bağlı dört devlet okulunda, bir eğitim öğretim yılının ilk döneminde yaş ortalamaları birbirine yakın toplam 548 lise öğrencisi dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin obez olmalarının sebebi olarak yeterli derecede fiziksel hareketin yapılmadığı, öğrencilerin beden eğitime karşı tutumları, cinsiyet farkı gözetmeksizin obez olan öğrencilerin derse karşı tutumları ile ilgili herhangi bir sonuca ulaşılmadığı, bunların sebebinin beden eğitimi dersine olan tutumlar değil farklı sebepler olabileceği rapor edilmiştir.

Kılıç ve Uğurlu (2018: 19) beden eğitimi ve spor dersine karşı lise birinci sınıf öğrencilerinin tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Yapılan araştırmada devlet ve özel okullardan toplam 500 öğrenci dâhil edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerde yapılan incelemede beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında erkek öğrencilerin daha fazla olumlu tutum sergilediği, özel okul veya devlet

okulunun yani okulun özelliğinin öğrencilerin derse karşı olan tutumları arasında bir etkininin olmadığı tespit edilmiştir.

Dağdemir (2018: 46) çeşitli liselerde olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Erzurum iline bağlı çeşitli liselerde 2016 -2017 eğitim öğretim yılı içinde 1560 lise öğrencisi dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çeşitli türdeki liselerin beden eğitimi ve spor dersine tutumlarının pozitif olduğu, lise türleri içinde anadolu imam hatip lisesi öğrencilerinin diğer liselere göre daha fazla olumlu tutum gösterdiği rapor edilmiştir.

Kaya-Sarıdere (2018: 43) lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada anket ve yüz yüze görüşme teknikleri uygulanarak Yalova'nın bir ilçesi olan Çınarcık'ta ortaöğretim kurumlarında bulunan 556 öğrenci dâhil edilmiştir. Yapılan araştırma sonunda erkek öğrencilerin dersle ilgili tutumları kız öğrencilerine karşı daha fazla olduğu, son sınıfların derse karşı tutumları ilk sınıflara oranla daha düşük olduğu, ders dışında etkinlik yapan kız veya erkek öğrencilerin, yapmayan öğrencilere göre derse karşı tutumları pozitif yönde olduğu, bireyin kardeş sayısı, aile bireylerinin meslek türleri ve aile bütçesinin derse karşı olan tutumlarda bağımsız olduğu, aile bireylerinin spor yapması da öğrencilerin derse karşı olan tutumunu arttırdığı rapor edilmiştir.

Cimilli (2017: 65-66) spor lisesi öğrencilerinde bedensel zekâ ile beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının seviyeleri incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada İstanbul'da bulunan üç spor lisesinden 306 öğrenci 2015- 2016 eğitim ve öğretim yılında dâhil edilmiştir. Araştırma sonunda spor lisesi öğrencilerinde, kinestetiksel zekâları ve beden eğitimi dersine karşı tutumları arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu, derse karşı tutumlarını kinestetiksel zekâlarının etkilediği, bedensel zekâ üzerinde derse karşı tutumlarda bazı etkenlerin tutumu olumlu yönde etkilediği bazı etkenlerin ise derse karşı gösterilen tutum üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hekim ve Tokgöz (2017: 13) ortaöğretim seviyesindeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının cinsiyet faktörü açısından incelenmesi

amaçlanmıştır. Araştırmada Burdur ili bünyesindeki liselerde 2016-2017 eğitim öğretim yılı içerisinde toplam 192 öğrenci dâhil edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutumlarda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre negatif bir tutum sergilediği, erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumları kız öğrencilerden manalı şekilde daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Göksel ve Caz (2016: 6-7) anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada İstanbul'da bulunan anadolu lisesi bünyesinde öğrenim gören 212 öğrenci dâhil edilmiştir. Yapılan çalışma sonunda öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine ve cinsiyet türlerine bakılmaksızın derse olan tutumları normal yönde bir dağılım gösterdiği rapor edilmiştir.

Uluşık (2016: 49) lise öğrencilerinde beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının sınıf ve cinsiyet özelliklerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya toplamda 150 lise öğrenci dâhil edilmiştir. Yapılan araştırma sonunda liseye başlayan öğrencilerin diğer üst sınıflara oranla beden eğitimi dersine karşı tutumları daha üst sevide olduğu, lise son sınıf ve bir önceki yılında öğrencilerin sınava hazırlık aşamasında içinde oldukları psikolojiden kaynaklı beden eğitimi dersine karşı tutumları düşük olduğu, cinsiyet özelliğinde ise genel olarak bütün öğrencilerin derse karşı olumlu bir tutum içinde olduğu fakat erkek öğrencilerde derse olan tutumun kız öğrencilere istinaden daha yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Çelik ve Pulur (2011: 120) lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ve spora olan tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada Denizli ilinde bulunan okullarda lise 1. Sınıf öğrencileri arasından 318 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucunda derse ve spora ilgi duyan öğrencilerin tutumları, okul türlerine bakılmaksızın pozitif bir sonuç gösterdiği, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha düşük bir tutum içerisinde bulunduğu, erkek öğrencilerin, aile bireylerinden birinin spor yapmış olması sebebiyle diğer öğrencilere istinaden daha yüksek derece derse karşı bir tutum göstermesi sonucuna ulaşılmıştır.

Ekici ve diğerleri (2011: 838) lise öğrencilerinin beden eğitimine karşı tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmalar, Muğla ili bünyesinden

Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı liselerde toplamda 387 öğrenci dâhil edilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğrenciler arasındaki farklılıklar göz önüne alınarak ona uygun bir eğitim sistemi uygulandığından öğrencilerin derse ve spora ilgili tutumlarının olumlu yönde artacağı, işbirlikçi öğretim metodu kullanılarak öğrencilerin cinsiyet farkı gözetilmeksizin derse ve spora karşı tutumları yükseltilebileceği rapor edilmiştir.

İmamoğlu (2011: 48-49) faal olarak spor yapan veya yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının karşılaştırılıp araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada Ankara merkezde bulunan çeşitli liselerden toplamda 558 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde aile içinden birinin ve akran desteği ile yapılan sporun derse olan tutumu arasında bir ilişki bulunamamıştır. Sporu yaşam içerisine katıp faal bir şekilde spor yapan bireyin beden eğitimi dersine tutumları yüksektir. Fakat hiçbir şekilde spor yapmayan bireylerin derse tutumları düşüktür. Spor yapan veya yapmayan öğrencilerin akran çevresinin etkisinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Akandere ve diğerleri (2010: 7) ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının akademik motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma Konya ilinde bulunan anadolu lisesi öğrencileri arasından sınıf seviyeleri dikkate alınarak 299 öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın sonunda beden eğitimi dersine karşı olumlu yönde tutumları olan öğrencilerin akademik başarılarında ve motivasyonları arasında olumlu bir ilişki olduğu, öğrencinin akademik başarı için yapmış olduğu planlamalarında derse karşı pozitif yönde tutum sergilemesi yönünde öğrenciye katkı sağladığı rapor edilmiştir.

Kangalgil ve diğerleri (2006: 56) ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi dersi ve spora karşı olan tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya her seviyeden bütün eğitim öğretim kurumları içinden 2632 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin yaş seviyeleri yükseldikçe beden eğitimi dersine olan tutumlarının arttığı, spora ilgisi olan ve bilinçli bir şekilde lisanslı olarak sporda faaliyet gösteren öğrencilerin diğer öğrencilere karşı derse ilgi ve tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2.7. Yaşam Doyumu

Yaşam tatmini kişinin ruh sağlığını ve sosyal bağlarına etki eden en dikkat çekici faktörlerden birini meydana getirmektedir (Aydiner, 2011: 29). Yaşam tatmini, hayatın belirli alanlarından doyum gibi bir düzeyde ele alınabileceği üzere hayatın büyük bir bölümü için de irdelenebilmektedir. Farklı bir deyişle, bireyin kendi yön verdiği yaşamından ne kadar çok hoşnut olduğudur ve bu terim, hayata ilişkin olumlu hisleri ifade etmektedir. Yaşam tatmini, kişinin bir bütün şeklinde kendi yaşamını genel açıdan pozitif değerlendirme düzeyidir (Göker, 2013: 8). Güllüoğlu-Işık ve Koçak (2014: 281)’a göre, bireyin mutluluğuyla ilgili olan ve pozitif psikoloji literatüründe oldukça önemli bir yer teşkil eden yaşam doyumu kişinin hayat kalitesini kendi belirlediği ölçütler çerçevesinde ele alması şeklinde tanımlanmaktadır.

Kavram olarak yaşam doyumu, bazı terimlerle karıştırılabilmektedir. Hayat kalitesi, mutluluk, öznel iyi ya da iyilik hali gibi terimler bunlardan bir kaçıdır. Bunun nedeni, bu terimlerin birbirleriyle son derece yakın bağları ve iç-içe geçmişlikleridir. Literatür değerlendirildiğinde bu terimlerin pek çok kez birbirlerinin yerine kullanıldığı göze çarpmaktadır (Göker, 2013: 8). Kalfa (2017: 3)’ya göre “kişinin belli bir durumla alakalı tatmini değil, genellikle hayatının tümündeki tatmini, gündelik hayatından mutlu olması, hayatı anlamlı bulması, fiziksel açıdan kişinin kendini iyi hissetmesi, psikolojik durumu ve iyi olma hali şeklinde” ifade edilmektedir.

Yaşam doyumu, genellikle bireyin bütün hayatını ve bu hayatın oldukça farklı yönlerini kapsar. Yaşam doyumu denilince, belli bir duruma özgü tatmin değil, genel ifadeyle tüm hayatlarındaki tatmin anlaşılmaktadır (Özer ve Karabulut, 2003: 72).

2.7.1. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Yaşam doyumu incelemeleri kısa süreli aşamadaki üzüntü ve mutlulukta çok daha çok uzun süreli yaşam olaylarının bir incelemesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, yaşam tatmini incelemeleri yalnızca kişinin kendiyle ilişkili durumlara yönelik incelemeleri değil; bunun yanı sıra, dış unsurlardan kaynaklanan faktörlerde etkilemektedir. Toplumsal şartlar, genel ekonomik düzey,

eğitim, sağlık dış faktörler olarak değerlendirilebilmektedir (Koçak, 2016: 1957). Literatürde yaşam doyumunu etkileyen unsurlar aşağıda açıklanmıştır.

Yaş: Yaşam tatmininin, demografik niteliklerle bağlantısı pek çok çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Bu niteliklerde en fazla incelenen konulardan birisi yaş ve yaş gruplarının yaşam doyumu açısından kıyaslanmasıdır (Koçak, 2016: 1962).

Cinsiyet: Kadın ve erkeklerin yaşam tatmin oranlarının hangisinin yüksek olduğuna ilişkin literatürde ciddi görüş ayrılıkları vardır. Bazı araştırmacılara göre erkekler daha yüksek yaşam tatmine sahipken, bazıları kadınların yaşam doyumunun daha çok olduğunu iddia etmiştir. Diğer yandan kimi araştırmacılarda da cinsiyet ve yaşam doyumu ile arasında anlamlı bir bağ saptanamamıştır. Anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını iddia eden araştırmacılara göre cinsiyet yalnız başına yaşam doyumu konusunda etkili değildir; cinsiyet değişkeni diğer demografik niteliklerle değerlendirildiğinde anlamlı ilişkiler ortaya çıkabilmektedir (Koçak, 2016: 1963).

Gelir düzeyi: Kavram olarak yaşam doyumu diğer demografik niteliklerle bağlantılı olduğu gibi kişilerin gelir düzeylerinden de da etkilenmektedir. Yaşam tatmini ve gelir değişkeniyle ilgili yapılan çalışmalar ulusal temelde olmasının yanı sıra uluslararası bazda da dikkat çekmektedir (Koçak, 2016: 1963).

Medeni durum: Bireyin yaşamında oldukça önemli bir yeri olan evlilik kavramı yaşam doyumu çalışmaları literatürde de ciddi bir araştırma konusu olarak yer almaktadır. Medeni durum değişkeni ve yaşam doyumu arasındaki bağı ele alan çalışmalarda genel olarak bu iki terim arasında olumlu bir ilişkiye rastlanmıştır. Yapılan araştırmalar ele alındığında kimi istisnalar haricinde yaşam doyumu ve medeni durum değişkeni arasında olumlu bir bağ olduğu belirlenmiştir. Evli bireylerin bekâr, boşanmış, ayrı yaşayan ya da eşi ölmüş kişilere göre yaşam tatminleri daha fazladır (Koçak, 2016: 1964).

Eğitim düzeyi: Genellikle, daha yüksek eğitim seviyesine sahip kişilerin daha yüksek bir gelir ve toplumsal statüye sahip olmaları, buna bağlı olarak daha fazla olmaları beklenmektedir. Fakat eğitim ve mutlulukla ilgili araştırma sonuçları çelişmektedir (Koçak, 2016: 1964). Gündoğar (2007: 14) tarafından yapılan

araştırmada eğitim düzeyinden ziyade gençlerin üniversite yıllarında yetenek ve ilgi alanlarına uygun olmayan bölümlerde öğrenim görmelerinin yaşam doyumunu olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir.

2.8. Ergenlik, Spor ve Yaşam Doyumu İlişkisi

Son dönemlerde ergenlik sürecindeki kişilerin vücuda aldıkları kaloriye göre tükettikleri kalori miktarı da düşüş göstermiştir. Neticede ergenlikteki kişilerde aşırı kiloluluk ve obezite düzeyinde artış yaşanmıştır. Bu kapsamda literatürde mevcut araştırmalarda, ergenlik sürecindeki kişilerde fiziksel etkinlik ve spor faaliyetlerine eğilimin önemli bir hal aldığı ifade edilmektedir (Salmon ve diğerleri, 2007: 144). Ergenlik sürecinde spora dâhil olmak hepsinden önce sağlığa ilişkin hayat standardının artmasına katkıda bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda genellikle sedanter bir hayat şekline sahip ergenler ile karşılaştırıldığında düzenli spor yapma alışkanlığı olan ve bedensel egzersiz oranı yüksek ergenlerin daha yüksek hayat standardına sahip oldukları belirlenmiştir (Casey, 2016: 1).

2.9. Yaşam Doyumu İle İlgili Çalışmalar

Ertürk (2019: 86) ortaöğretim öğrencilerinde affetme becerisi geliştirmeye yönelik psiko-eğitim programının affetme ve yaşama doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul il içinde bulunan ve 2016-2017 eğitim-öğretim yılı içinde iki farklı araştırma grubu olarak toplamda 22 öğrenci dâhil edilmiştir. Deney grubu ve kontrol grubu üzerinde uygulanan bu eğitim programının öğrencilerin yaşama doyumu seviyelerinin arttırılması üzerinde manalı bir etkisinin olduğu, yapılan araştırma eğitiminde affetme becerisini geliştirme ve yaşama doyumun yükseltilmesi durumlarının öğrencilere fayda sağladığı ve bu eğitimin etkili olduğu rapor edilmiştir.

Çiftçi-Arıdağ ve Ünsal-Seydooğulları (2018: 13) bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin yaşama doyumu ve yılmazlık düzeylerinin anne-baba tutumları açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya İstanbul ve Kocaeli illerinde

bulunana değişik türdeki liselerden toplam 679 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucunda yaşama doyumunu ve yılmazlık özelliklerini otoriter ve baskı uygulayan ailelerde ergenleri olumsuz yönde etkilediğı, tam tersi durumda ise anlayışlı ve bilinçli ailelerde ise olumlu yönde etkilediğı, cinsiyet faktörünün yaşama doyumunu ve yılmazlık gibi tutumların üzerinde olumlu veya olumsuz bir etki yapmadığı, akademik başarıları iyi olan ve anne baba tutumları sağlıklı olan ergenlerde yaşama doyumunu ve yılmazlık özelliklerini pozitif yönde etkilediğı, akademik olarak başarısız olan ve anne babaları ile sağlıklı iletişim kuramayan ergenlerde işe yaşama doyumunu ve yılmazlık özellikleri arasında negatif açıkça ifade edilmek istenirse gerileyen bir durum söz konusu olduğı sonucuna ulaşılmıştır.

Akcan (2018: 74) lise öğrencilerinde benlik saygısı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Afyonkarahisar il merkezi ve ilçelerinde 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde lise düzeyinde buluş çağını yeni atlatmış öğrenciler üzerinde çalışma yapılmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin benlik saygıları ve yaşama doyumunu arasında manalı bir bağlantının bulunmadığı, yapılan literatür taramasında da benlik saygısı ve yaşama doyumunu arasında herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir.

Bölükbaşı (2017: 64) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin kariyer uyumu ve yaşama doyumunu ilişkisinde iyimserlik ve umudun aracı rolü incelenmiştir. Çalışma Adana merkez ve ilçelerinde öğrenim gören ve farklı sınıf seviyelerinde olan toplam 621 öğrenci dâhil edilmiştir. Yapılan araştırma neticesinde iyimserlik ve umut faktörlerinin kariyer uyumu ve yaşama doyumunu olumlu yönde etkilediğı, kariyer uyumunu ve yaşama doyumunu özellikleri arasında kariyer uyumunun, yaşama doyumunu özelliğine etki ettiğı, iyimserlik ve mutluluk gibi kavramların kariyer uyumu ve yaşama doyumunu ile ilgili aralarında manalı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Dursun (2016: 90) lise öğrencilerinin değer tercihleri ve yaşama duyumları arasındaki ilişkisini araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya devlet okullarına bağlı olan farklı seviyedeki sınıflardan, 2013-2014 eğitim öğretim yılı içinde toplam 1155 öğrenci dâhil edilmiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda yaşama doyumunu öğrencinin değer tercihleri etkilediğı, yapılan çalışmada okuldaki

sınıf seviyeleri, aile bireylerinden birinin eğitim durumu, anne veya babasının hayatta olma durumu gibi etmenler yaşama doyumunu pozitif yönde bir etkisinin olduğu, cinsiyet farklılıkları da değer tercihleri ve yaşama doyumunu arasındaki ilişkide farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan ve diğerleri (2016: 961) araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin risk alma davranışlarının yaşama doyumunu ve psikolojik iyi oluş değişkenleri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Muğla ilinde öğrenim göre çeşitli lise seviyelerindeki sınıflardan karma olarak 390 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırma neticesinde yaşama doyumunu ve psikolojik iyi oluş durumları öğrencilerin risk alma durumuna göre yükselmekte ve düşmekte olduğu, risk alma davranışları arttıkça öğrencilerin yaşama doyumunu ve iyi oluş değişkenlerinin azaldığı tespit edilmiştir.

Çam ve Artar (2014: 41) yaşam doyumunun ergenlikte okul türleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada Doğu Anadolu Bölgesi içinde bulunan iller arasında devlete bağlı bölge yatılı okullarından ve ortaokul seviyesindeki, kız ve erkek öğrenciler olmak üzere 362 öğrenci dâhil edilmiştir. Yapılan araştırma sonunda erkeklerin yaşama doyum oranları kızlara göre daha düşük olduğu, ergenler arasında 6 ve 7 sınıflarda yaşama doyum oranları 8. sınıftaki ergen öğrencilere istinaden daha düşük çıktığı, ayrıca sonuç olarak yatılı okulda okuyan ergenlerin yaşama doyum oranları diğer tür okullarda okuyan öğrencilere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Elmas (2013: 50) araştırmada lise öğrencilerinin hayat tatmin düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada Gaziantep iline bağlı Şehitkamil ilçesinde bulunan dokuz farklı lisede 2012-2013 eğitim öğretim yılı içinde bulunan toplam 504 öğrenciden yararlanılmıştır. İnceleme sonunda lise türlerinin yaşama doyumunu etkilediği, farklı lise türlerinde olan ergen öğrencilerin seçtikleri lise türüne göre yaşama doyum oranlarının farklılık gösterdiği, meslek lisesini seçen öğrencilerin anadolu lisesini seçen öğrencilere göre yaşama doyum seviyelerinin daha düşük olduğu, kardeş sayıları, ailenin içinde bulunduğu ekonomik seviye ve aile bireylerinin eğitim seviyeleri yaşam doyumunu algılarını manalı bir şekilde etkilediği ve değiştirdiği rapor edilmiştir.

Başer Şeker (2009: 71) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yaşama doyumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2008-2009 eğitim öğretim yılı içerisinde Niğde ilinde bulunan bir devlet okulunda 402 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırma sonunda bağlanma stilleri ve yaşama doyumları arasından olumlu bir bağlantının olduğu, yapılan araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, annesinin okuma yazma bilmeyenlerin lisans mezunu annelere kıyasla yaşama doyumları daha düşük olduğu, erkek öğrencilerin yaşama doyum oranları kız öğrencilerin yaşama doyum oranlarına bağlanma stillerine göre daha yüksek olduğu ayrıca yaşama doyum oranlarında aile bireylerinin çalışıp çalışmadığından, kardeş sayısından ve küçük veya büyük kardeş olma durumlarından etkilenmediği rapor edilmiştir.

Gezgin ve Gümüş (2008: 7) araştırmada öfke denetimi eğitiminin lise son sınıf öğrencilerinin öfkeyle başa çıkmaları, yaşama doyumları ve depresyon düzeylerine etkisi incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Manisa’da bulunan devlet lisesi bünyesinde 126 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırma neticesinde deney grubunda verilen eğitimde öfke seviyelerinde düzenli bir azalma yaşama doyumu ve öfke kontrollerinde düzenli seviyede olumlu bir yükselme olduğu araştırmada kullanılan yöntemde kontrol grubundaki öğrencilerindeki öfke kontrol becerileri ve yaşama doyumları deney grubu öğrencilerine göre manalı bir seviyede yükseldiği tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeline, araştırmanın evren ve örneklem grubunda ilişkin bilgilere, araştırmanın veri toplama sürecinde yararlanılan araçlara ve çalışmada kullanılan istatistiksel analiz yöntemlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada spor bilimleri alanında yaygın olarak kullanılan araştırma modellerinden tarama tipinde betimsel bir araştırmadır. Tarama türündeki çalışmalar araştırmacıların cevap aradıkları soruları yanıtlamak, yanıt bulmak istenen soruların doğru olup olmadığını test etmek istedikleri durumlarda hipotezler geliştirilerek, anket ve ölçekler kullanarak gerçekleştirdikleri araştırmalardan meydana gelmektedir. Bunun yanında tarama tipi araştırmalar büyük örneklem gruplarının araştırmaya konu olan özelliklerinin (yaş, cinsiyet vb.) belirlenmesinde kullanılan betimsel araştırma yöntemi olarak bilinmektedir (Can, 2014: 8).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Yapılan bu çalışmanın evreni Kırıkkale ilinde bulunan liselerde öğrenim gören 19.144 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu Kırıkkale ilinde bulunan; fen lisesi, anadolu lisesi, kız meslek lisesi, mesleki ve teknik lise, imam hatip kız lisesi ve imam hatip erkek lisesinde öğrenim gören 874 kız ve 806 erkek olmak üzere toplam 1680 öğrenci temsil etmektedir. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrenciler evren içerisinde tesadüfi yöntem ile seçilmiştir.

3.3.Verİ Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama sürecinde üç bölümden meydana gelen anket kullanılmıştır. Veri toplama anketinin ilk bölümünde araştırmacı tarafından hazırlanan ve 12 sorudan meydana gelen kişisel bilgi formu yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda yer alan sorular ile öğrencilerin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kardeş sayısı, aile gelir düzeyi, düzenli spor yapma durumu, spor yapmaya ailenin desteği, beden eğitimi dersine isteyerek gelme durumu, okulda spor salonu bulunma durumu ve okul takımında yer alma isteği konusundaki bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumlarının belirlenmesinde Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği” (Dağlı ve Baysal 2016) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 1 (Hiç katılmıyorum) ile 5 (Tamamen katılıyorum) arasında değişen likert tipinde, 5 maddeden oluşan, Cronbach’s Alpha Katsayısı .88 olarak hesaplanmış bir kendini değerlendirme ölçeğidir.

Ölçekten alınan puanın yüksek olması yaşam doyumunun da yüksek olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach's Alpha katsayı değeri .84 olarak saptanmıştır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması yaşam doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spora karşı tutumlarına belirlenmesinde Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği (BESTÖ) kullanılmıştır. Ölçek 12’si olumlu ve 12’si olumsuz olmak üzere 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 120, en düşük puan ise 24’tür. Ölçekten alınan puanlar ters kodlama yapılarak hesaplanmıştır.

Yüksek puanlar beden eğitimi ve spora karşı olumlu tutum sergilendiğini ifade ederken, düşük puanlar tam tersini ifade etmektedir. Ölçek 5’li likert tipi olup, ifadeler (1 = Tamamen katılmıyorum, 2 = Katılmıyorum, 3 = Kararsızım, 4 = Katılıyorum, 5 = Tamamen katılıyorum) şeklindedir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında Chronbach’s Alpha güvenirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur.

Ölçekten alınan puanın yüksek olması öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğunu göstermektedir (Kılıç ve Çimen, 2018: 6).

Bu araştırmada ölçeğin Cronbach's Alpha katsayı değeri .68 olarak bulunmuştur.

3.4.Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analiz sürecinde SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Kullanılan ölçeklerin normallik düzeyleri basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılarak değerlendirilmiştir. Verilerin $\pm 1,5$ değer aralığında dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerinin $\pm 1,5$ olması verilerin normal dağıldığının göstergesi olarak kabul edilmektedir. (Tabachnick, B. G. And Fidell, L. S.)

Araştırmada iki ayrı kümenin verilerinin analizinde Independent t-test, çoklu grup karşılaştırmalarının analizinde One Way Anova ve Anova testlerinde farklılık yaratan grupları tespit etmek için Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılmıştır.

Toplanan verilerin çözümlenmesinde (%) yüzde, (f) frekans, ($\bar{X}$) aritmetik ortalama ve standart sapma (SS) değerlerinden yararlanılmıştır. Yapılan yorumlarda istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Ölçek sonuçların hangi düzeyde olduğunun yorumlanabilmesi için gruplandırma yapılmıştır. Gruplandırmada en yüksek puan olan 5 puandan, en düşük puan olan 1 puan çıkarılmış ($5-1=4$), elde edilen sonuç 5 kriter olduğu için 5'e bölünmüş ($4/5=0.80$) bulunan bu değer, grup aralığı olarak belirlenerek en küçük değer olan 1'e eklenmiş ve grup aralıkları oluşturulmuştur.

(1.80, 2.60, 3.40, 4.20, 5.00). Araştırmaya katılan öğrencilerin seçeneğe katılma düzeylerinin aritmetik ortalamaları;

X₁=1.00-1.79 puan aralığında olduğunda yaşam doyumu ölçeğinde “Hiç katılmıyorum”, beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinde “Tamamen katılmıyorum”,

X₂=1.80-2.59 puan aralığında olduğunda yaşam doyumu ölçeğinde “Çok az katılıyorum”, beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinde “Katılmıyorum”,

X₃=2.60-3.39 puan aralığında olduğunda yaşam doyumu ölçeğinde “Orta düzeyde katılıyorum” beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinde “Kararsızım”,

X₄=3.40-4.19 puan aralığında olduğunda yaşam doyumu ölçeğinde “Büyük oranda Katılıyorum” beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinde “Katılıyorum”,

X₅=4.20-5.00 puan aralığında olduğunda yaşam doyumu ölçeğinde “Tamamen katılıyorum” beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinde “Tamamen katılıyorum” olarak yorumlanması kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan yaşam doyumu ölçeğinden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerleri tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Yaşam Doyumu Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Tablosu

	N	Skewness		Kurtosis	
		statistic	Std. Error	statistic	Std. Error
İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	1680	-,531	,060	-,495	,119
Yaşam koşullarım mükemmeldir.	1680	-,419	,060	-,331	,119
Yaşamımdan memnunum.	1680	-,802	,060	-,362	,119
Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	1680	-,296	,060	-,819	,119
Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	1680	,117	,060	-1,305	,119

Araştırmada kullanılan beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerleri tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Tablosu

	N	Skewness		Kurtosis	
		statistic	Std. Error	statistic	Std. Error
Beden eğitimi ve spor derslerinde hep korku hissine kapılıyorum.	1680	1,308	,060	,601	,119
Beden eğitimi ve spor etkinliklerinde çok sıkılıyorum	1680	1,191	,060	,320	,119
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmaktan daima çekinirim	1680	1,183	,060	,272	,119
Beden eğitimi ve spor dersinde başarılı olmak için çaba sarf etmem	1680	,898	,060	-,485	,119
Beden eğitimi ve spor dersine diğer dersler gibi zorunlu olduğu için katılıyorum	1680	,782	,060	-,828	,119
Beden eğitimi ve sporla ilgili konuşmak çok zevklidir	1680	-,575	,060	-,915	,119
Beden eğitimi ve spordan çok zevk aldığım için dersi özlemle beklerim	1680	-,451	,060	-1,114	,119
Beden eğitimi dersinde ön plana çıkmaktan sakınıyorum	1680	,509	,060	-,892	,119
Beden eğitimi dersinde işbirliği duygularım gelişir	1680	-,462	,060	-,902	,119
Beden eğitimi ve spor dersi sağlıklı ve temiz olmayı öğretir	1680	-,642	,060	-,712	,119
Gelecekteki öğrencilik yaşantımda beden eğitimi ve spor dersi almak istemem	1680	,602	,060	-,966	,119
Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insanın sağlıklı gelişmesine katkı sağladığına inanıyorum	1680	-1,170	,060	,393	,119
Okul ders programlarına beden eğitimi ve spor dersi koymak gerekli değildir.	1680	,790	,060	-,750	,119
Beden eğitimi ve spor uğraşının gelecek yaşamımda önemli yarar sağlayacağına inanıyorum	1680	-,827	,060	-,357	,119
Okul ders programlarının her yılında beden eğitimi ve spor dersi olmalıdır	1680	-1,002	,060	-,172	,119
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak beni dinlendirir	1680	-,766	,060	-,508	,119
Beden eğitimi ve spor ile ilgili etkinliklerin dürüstlük ve demokratik yaşam davranışları kazandırdığına inanıyorum	1680	-,473	,060	-,795	,119
Egzersiz ve spor yaparak serbest zamanların daha iyi değerlendirildiğine inanıyorum	1680	-,870	,060	-,283	,119
Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile uğraşmanın zaman kaybı olduğuna inanıyorum	1680	,877	,060	-,534	,119
Serbest zamanlarımda egzersiz ve spor yapmak içimden gelmez	1680	,482	,060	-1,018	,119
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine önemli bir zaman ayırıyorum	1680	-,168	,060	-1,109	,119
Beden eğitimi ve spor ile ilgili hiçbir şeye ilgi duymam	1680	,844	,060	-,518	,119
Beden eğitimi ve spor etkinlikleri her zaman ilgimi çeker	1680	-,699	,060	-,576	,119
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmayı başkalarına önermem	1680	,980	,060	-,294	,119

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular yer almaktadır.

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler

DEĞİŞKENLER		F	%
Cinsiyet	Kız	874	52,0
	Erkek	806	48,0
Okul adı	İmam Hatip Kız Lisesi	229	13,6
	İmam Hatip Erkek	216	12,9
	Kız meslek Lisesi	202	12,0
	Mesleki ve Teknik Lise	226	13,5
	Anadolu Lisesi	516	30,7
	Fen Lisesi	291	17,3
Sınıf düzeyi	9. Sınıf	462	27,5
	10. Sınıf	523	31,1
	11. Sınıf	392	23,3
	12. Sınıf	303	18,0
Anne eğitim durumu	Okur yazar değil	43	2,6
	İlköğretim	978	58,2
	Lise ve dengi	437	26,0
	Lisans	222	13,2
Baba eğitim durumu	Okur yazar değil	12	0,7
	İlköğretim	592	35,2
	Lise ve dengi	634	37,7
	Lisans	442	26,3
Kardeş sayısı	1 kardeş	71	4,2
	2 kardeş	579	34,5
	3 kardeş	678	40,4
	4 kardeş	227	13,5
	5 kardeş ve üzeri	125	7,4
Aile gelir düzeyi	1000-2000	458	27,3
	2001-3000	437	26,0
	3001-4000	393	23,4
	4001 ve üzeri	392	23,3

Tablo 6. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler (Devamı)

DEĞİŞKENLER		F	%
Ailede düzenli spor yapan var mı?	Evet	547	32,6
	Hayır	1133	67,4
Aileniz spor yapmanızı destekliyor mu?	Evet	1391	82,8
	Hayır	289	17,2
Beden eğitimi ve spor dersine isteyerek mi katılıyorsunuz?	Evet	1387	82,6
	Hayır	293	17,4
Okul spor takımında olmak-oyunmak ister misiniz?	Evet	704	41,9
	Okul takımındayım	250	14,9
	Hayır	726	43,2
Okulunuzda spor salonu var mı?	Evet	747	44,5
	Hayır	933	55,5

Tablo 6’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin %52’si kız, %48’i erkektir. %13,6’sının İmam Hatip Kız Lisesi, %12,9’unun İmam Hatip Erkek Lisesi, %12,0’nın Kız Meslek Lisesi, %13,5’inin Mesleki ve Teknik Lise, %30,7’sinin Anadolu Lisesi, %17,3’ünün Fen Lisesi öğrencileri olduğu ve %27,5’nin dokuzuncu sınıf, %31,1’inin onuncu sınıf, %23,3’ünün on birinci sınıf, %18,0’nın on ikinci sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

Anne eğitim düzeyinin %2,6 okuryazar değil, %58,2 ilköğretim, %26,0 ortaöğretim, %13,2’sinin lisans mezunu olduğu; Baba eğitim düzeylerinin ise %0,7 okuryazar değil, %35,2 ilköğretim, %37,7 ortaöğretim, %26,3’ünün lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin %4,2’sinin kardeşi olmadığı, %34,5’inin iki kardeş, %40,4’ünün üç kardeş, %13,5’inin dört kardeş, %7,4’ünün beş ve üzeri kardeşe sahip oldukları saptanmıştır.

Öğrencilerin, %27,3’ü bin, iki bin, %26,0’nın iki bin bir, üç bin, %23,4’ünün üç bin bir, dört bin, %23,3’ünün dört bin bir ve üzeri aile geliri olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin %32,6’sı ailesinde düzenli spor yapan olduğunu, %67,4’ü ailesinde düzenli spor yapan olmadığını belirtmektedir. %82,8’i spor yapmasına ailesinin destek verdiği, %17,2’sinin spor yapmasına ailesinin destek vermediği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, %82,6'sının beden eğitimi ve spor dersine isteyerek katıldığı, %17,4'ünün beden eğitimi ve spor dersine katılmak istemediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin %41,9'unun okul spor takımında olmak, oynamak istediği, %14,9'unun okul takımında olduğu, %43,2'sinin okul takımında olmak, oynamak istemediği saptanmıştır.

Öğrencilerin, %44,5'inin okullarında spor salonu olduğu, %55,5'inin okullarında spor salonu bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin Yaşam Doyumu Düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Yaşam Doyumu Düzeyleri

Yaşam Doyumu	$\bar{X}$	S.S.	N
Yaşamımdan memnunum.	3,76	1,27	1680
İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	3,56	1,20	1680
Yaşam koşullarım mükemmeldir.	3,47	1,10	1680
Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	3,31	1,23	1680
Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	2,83	1,44	1680

Tablo 7'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrenciler, “Yaşamımdan memnunum”, “İdeallerime yakın bir yaşantım vardır”, “Yaşam koşullarım mükemmeldir”, görüşlerine büyük oranda katıldıklarını belirtmektedirler. “Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum”, “Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim” görüşlerine de orta düzeyde katıldıklarını” belirtmektedirler.

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik görüşlere katılım düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Görüşlere Katılım Düzeyi

Tutum	$\bar{X}$	S.S.	N
Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insanın sağlıklı gelişmesine katkı sağladığına inanırım	4,05	1,19	1680
Okul ders programlarının her yılında beden eğitimi ve spor dersi olmalıdır	3,93	1,30	1680
Beden eğitimi ve spor uğraşının gelecek yaşamımda önemli yarar sağlayacağına inanırım	3,84	1,23	1680
Egzersiz ve spor yaparak serbest zamanların daha iyi değerlendirildiğine inanırım	3,82	1,27	1680
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak beni dinlendirir	3,73	1,30	1680
Beden eğitimi ve spor etkinlikleri her zaman ilgimi çeker	3,70	1,29	1680
Beden eğitimi ve spor dersi sağlıklı ve temiz olmayı öğretir	3,64	1,31	1680
Beden eğitimi ve sporla ilgili konuşmak çok zevklidir	3,60	1,38	1680
Beden eğitimi ve spor ile ilgili etkinliklerin dürüstlük ve demokratik yaşam davranışları kazandırdığına inanırım	3,51	1,29	1680
Beden eğitimi ve spordan çok zevk aldığım için dersi özlemle beklerim	3,50	1,41	1680
Beden eğitimi dersinde işbirliği duygularım gelişir	3,48	1,32	1680
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine önemli bir zaman ayırıyorum	3,24	1,33	1680
Serbest zamanlarımda egzersiz ve spor yapmak içimden gelmez	2,50	1,40	1680
Beden eğitimi dersinde ön plana çıkmaktan sakınıyorum	2,42	1,32	1680
Gelecekteki öğrencilik yaşantımda beden eğitimi ve spor dersi almak istemem	2,40	1,40	1680
Beden eğitimi ve spor dersine diğer dersler gibi zorunlu olduğu için katılıyorum	2,27	1,44	1680
Okul ders programlarına beden eğitimi ve spor dersi koymak gerekli değildir.	2,21	1,40	1680
Beden eğitimi ve spor ile ilgili hiçbir şeye ilgi duymam	2,19	1,34	1680
Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile uğraşmanın zaman kaybı olduğuna inanırım	2,17	1,35	1680
Beden eğitimi ve spor dersinde başarılı olmak için çaba sarf etmem	2,15	1,36	1680
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmayı başkalarına önermem	2,10	1,34	1680
Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmaktan daima çekinirim	1,94	1,24	1680
Beden eğitimi ve spor etkinliklerinde çok sıkılırım	1,93	1,22	1680
Beden eğitimi ve spor derslerinde hep korku hissine kapılırım.	1,90	1,23	1680

Tablo 8’de görüldüğü üzere, öğrencilerin katılım sağladığı görüşler sırasıyla; “Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insanın sağlıklı gelişmesine katkı sağladığına inanırım. ”, “Okul ders programlarının her yılında beden eğitimi ve spor dersi olmalıdır.”, “Beden eğitimi ve spor uğraşının gelecek yaşamımda önemli yarar sağlayacağına inanırım”, “Egzersiz ve spor yaparak serbest zamanların daha iyi değerlendirildiğine inanırım.”, “Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak beni dinlendirir.”, “Beden eğitimi ve spor etkinlikleri her zaman ilgimi çeker”, “Beden eğitimi ve spor dersi sağlıklı ve temiz olmayı öğretir”, “Beden eğitimi ve sporla ilgili konuşmak çok zevklidir”, “Beden eğitimi ve spor ile ilgili etkinliklerin dürüstlük ve demokratik yaşam davranışları kazandırdığına inanırım.”, “Beden eğitimi ve spordan çok zevk aldığım için dersi özlemle beklerim”, “Beden eğitimi dersinde işbirliği duygularım gelişir”, Katılıyorum, düzeyinde,

“Beden eğitimi ve spor etkinliklerine önemli bir zaman ayırıyorum” Kararsızım, düzeyinde,

“Serbest zamanlarımda egzersiz ve spor yapmak içimden gelmez.”, “Beden eğitimi dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım.”, “Gelecekteki öğrencilik yaşantımda beden eğitimi ve spor dersi almak istemem”, “Beden eğitimi ve spor dersine diğer dersler gibi zorunlu olduğu için katılırım”, “Okul ders programlarına beden eğitimi ve spor dersi koymak gerekli değildir.”, “Beden eğitimi ve spor ile ilgili hiçbir şeye ilgi duymam”, “.Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile uğraşmanın zaman kaybı olduğuna inanırım”, “Beden eğitimi ve spor dersinde başarılı olmak için çaba sarf etmem”, “Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmayı başkalarına önermem”, “Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmaktan daima çekinirim”, “Beden eğitimi ve spor etkinliklerinde çok sıkılırım”, “Beden eğitimi ve spor derslerinde hep korku hissine kapılırım” Katılmıyorum, düzeyinde olduğu görülmektedir.

“Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” ortalaması ile “Yaşam Doyumu Ölçeği” ortalamalarına ait sonuçlar Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Ortalaması İle Yaşam Doyumu Ölçeği Ortalaması

	N	Min.	Max.	Sum	Mean	Std. Deviation
Beden eğitimi dersi tutum ölçeği ortalaması	1680	1,00	4,92	4920,25	2,9287	,45524
Yaşam doyumu ölçeği ortalaması	1680	1,00	5,00	5686,40	3,3848	,98162

Tablo 9 incelendiğinde, öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum ölçeğinden almış oldukları puan incelendiğinde ortalamanın üzerinde bir puan aldıkları görülmüştür. Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaşam doyumu ölçeği ortalaması incelendiğinde, ile Yaşam doyumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile yaşam doyumu düzeylerine ait t-testi verileri Tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

		N	A.O.	S.S.	t	df	P
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Erkek	806	2,94	,48	,884	1678	,37
	Kız	874	2,92	,42			
Yaşam Doyumu	Erkek	806	3,45	,93	2,806	1678	,00*
	Kız	874	3,32	1,02			

p<0,05*

Tablo 10'da görüldüğü üzere, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Yaşam doyumu düzeyi ve cinsiyet değişkeni arasında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde yaşam doyumu düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 11’de lise öğrencilerinin okul türü değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait Anova testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 11. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılması

	Gruplar arası Grup içi Toplam	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P	Tukey
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Gruplar arası	8,576	5				
	Grup içi	339,381	1674	1,715	8,461	,00*	MTL<1,2, 3,5
	Toplam	347,957	1679	,203			
Yaşam Doyumu	Gruplar arası	9,767	5	1,953	2,033	,07	
	Grup içi	1608,083	1674	,961			
	Toplam	1617,850	1679				

1.İHKL(İmam hatip kız lisesi) / 2.İHEL(İmam hatip erkek lisesi) / 3.KML(Kız mes.lisesi) / 4.MTL(Mesleki teknik lise) / 5. ANDL(Anadolu lisesi) / 6.FL(Fen lisesi)

$p<0,05^*$

Tablo 11 incelendiğinde, okul türü değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Beden eğitimi dersine yönelik tutum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonucunda, mesleki ve teknik lise öğrencilerinin diğer lise türlerinde öğrenim gören öğrencilere göre beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yaşam doyumu ölçeğinden alınan puanlara göre okul türü değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 12’de lise öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait Anova testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 12. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar arası	Grup içi	Kareler	df	Kareler	F	P	Tukey
	Toplam	Toplamı			Ortalaması			
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Gruplar arası	3,590	3					
	Grup içi	344,367	1676	1,197	5,524	,00*	11<9, 10,12	
	Toplam	347,957	1679	,205				
Yaşam Doyumu	Gruplar arası	41,203	3					
	Grup içi	1576,647	1676	12,734	14,600	,00*	9<10, 11,12	
	Toplam	1617,850	1679	,941				
9. Sınıf – 10. Sınıf – 11. Sınıf – 12. Sınıf								
p<0,05*								

p<0,05*

Tablo 12’de görüldüğü üzere, sınıf düzeyi değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Beden eğitimi dersine yönelik tutum açısından anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testi sonucunda, on birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, dokuz, on ve on ikinci sınıflarda öğrenim gören öğrencilere göre beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yaşam doyumu düzeyleri sınıf değişkenine göre incelendiğinde ise dokuzuncu sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, on, on bir ve on ikinci sınıflarda öğrenim gören öğrencilere göre yaşam doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin, anne eğitim durumu değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın

istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin Anova testi verileri Tablo 13’te verilmektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar arası Grup içi Toplam	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Tukey
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Gruplar arası	,570	3	,190			
	Grup içi	347,387	1676	,207	,917	,43	
	Toplam	347,957	1679				
Yaşam Doyumu	Gruplar arası	11,108	3	3,703			Lisans
	Grup içi	1606,741	1676	,959	3,862	,00*	<diğer eğitim durumları
	Toplam	1617,850	1679				

p<0,05*

Tablo 13’te görüldüğü üzere, anne eğitim durumu değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0.05$).

Yaşam doyumu düzeyi anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Anne eğitim durumunu lisans olarak belirten öğrencilerin, anne eğitim durumunu okur-yazar değil, ilköğretim, lise ve dengi olarak belirten öğrencilere göre yaşam doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin, baba eğitim durumu değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin Anova testi verileri Tablo 14’te verilmektedir.

Tablo 14. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar arası Grup içi Toplam	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P	Tukey
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Gruplar arası	2,187	3				Okur- yazar değil
	Grup içi	345,771	1676	,729	3,533	,01*	<Diğer eğitim durumları
	Toplam	347,957	1679	,206			
Yaşam Doyumu	Gruplar arası	2,258	3				
	Grup içi	1615,592	1676	,753	,781	,50	
	Toplam	1617,850	1679	,964			

p<0,05*

Tablo 14’te, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (p<0.05). Beden eğitimi dersine yönelik tutum açısından anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonucuna göre, baba eğitim durumunu okur-yazar değil olarak belirten öğrencilerin, baba eğitim durumunu ilkökul, ortaokul, lise ve lisans olarak belirten öğrencilere göre beden eğitimi dersine yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Yaşam doyum düzeyi baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 15’te öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre, beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyum düzeylerine ait verilerin Anova testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 15. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

	Gruplar arası Grup içi Toplam	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P	Tukey
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Gruplar arası	1,303	4				
	Grup içi	346,655	1675	,326	1,573	,17	
	Toplam	347,957	1679	,207			
Yaşam Doyumu	Gruplar arası	10,545	4				1<Daha
	Grup içi	1607,305	1675	2,636	2,747	,02*	fazla
	Toplam	1617,850	1679	,960			kardeş

p<0,05*

Tablo 15 incelendiğinde, kardeş sayısı değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0.05).

Yaşam doyumu düzeyi, kardeş sayısı değişkenine göre incelendiğinde ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0.05). Kardeş sayısı bir olan öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerinin, kardeş sayısı birden fazla olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16’da lise öğrencilerinin aile gelir düzeyi değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait verilerin Anova testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 16. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar arası Grup içi Toplam	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P	Tukey
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Gruplar arası	2,269	3				1000-
	Grup içi	345,688	1676	,756	3,667	,01*	2000<Diğ er Gelir
	Toplam	347,957	1679	,206			Düzeyleri
Yaşam Doyumu	Gruplar arası	17,519	3				4000 ve
	Grup içi	1600,331	1676	5,840	6,116	,00*	üzeri.<Di ğer Gelir
	Toplam	1617,850	1679	,955			Düzeyleri

p<0,05*

Tablo 16’da görüldüğü üzere, aile gelir düzeyi değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeyi açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Beden eğitimi dersine yönelik tutum açısından anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testi sonucuna göre, aile gelir düzeyini bin, iki bin arasında belirten öğrencilerin, daha yüksek gelir düzeyine sahip olduğunu belirten öğrencilere oranla beden eğitimi dersine yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Yaşam doyumu aile gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde ise aile gelir düzeyini dört bin ve üzeri olarak belirten öğrencilerin diğer düzeylerde aile gelirine sahip olduklarını belirten öğrencilere göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerinin, “ailede düzenli spor yapan var mı?” değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait görüşlerinin dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 17’de verilmektedir.

Tablo 17. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Spor Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

	Evet Hayır	N	A.O.	S.S.	t	df	P
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Evet	547	2,95	,44	1,711	1678	0,87
	Hayır	1133	2,91	,45			
Yaşam Doyumu	Evet	547	3,52	,95	3,960	1678	,00*
	Hayır	1133	3,31	1,02			

$p<0,05^*$

Tablo 17’de, öğrencilerin, “ailede düzenli spor yapan var mı?” değişkenine ilişkin görüşleri incelendiğinde, beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. ($p>0.05$).

Ailesinde düzenli spor yapan olduğunu belirten öğrencilerin yaşam doyumu ile ailesinde düzenli spor yapan olmadığını belirten öğrencilerin yaşam doyumu arasında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ailesinde düzenli spor yapan olduğunu belirten öğrencilerin, ailesinde düzenli spor yapan olmadığını belirten öğrencilere göre daha yüksek yaşam doyumu düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin, “aileniz spor yapmanızı destekliyor mu?” değişkenine göre, beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ilişkin görüşlerinin dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 18’de verilmektedir.

Tablo 18. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Ailelerin Spor Yapmaya Verdiği Desteğe Göre Karşılaştırılması

	Evet Hayır	N	A.O.	S.S.	t	df	P
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Evet	1391	2,93	,43	1,276	1678	,20
	Hayır	289	2,89	,52			
Yaşam Doyumu	Evet	1391	3,45	,94	3,960	1678	,00*
	Hayır	289	3,03	1,09			

$p<0,05^*$

Tablo 18’de “Aileniz spor yapmanızı destekliyor mu?” değişkenine ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, beden eğitimi dersine yönelik tutum ile gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Ailesinin spor yapmasına destek verdiğini belirten öğrencilerin yaşam doyumu ile ailesinin spor yapmasına destek vermediğini belirten öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri arasında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ailesinin spor yapmasına destek verdiğini belirten öğrencilerin, spor yapmasına ailesinin destek vermediğini belirten öğrencilere göre daha yüksek yaşam doyumu düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin “beden eğitimi ve spor dersine isteyerek mi katılıyorsunuz?” değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait t- testi sonuçları Tablo 19’da verilmektedir.

Tablo 19. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersine İsteklilik Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Evet Hayır	N	A.O.	S.S.	t	df	P
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Evet	1387	2,91	,43	-1,727	1678	,08
	Hayır	293	2,97	,55			
Yaşam Doyumu	Evet	1387	3,42	,95	3,837	1678	,00*
	Hayır	293	3,18	1,09			

p<0,05*

Tablo 19’da, öğrencilerin, “beden eğitimi ve spor dersine isteyerek mi katılıyorsunuz?” Değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Öğrencilerin “beden eğitimi ve spor dersine isteyerek mi katılıyorsunuz?” değişkenine göre yaşam doyumu düzeyine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. ($p<0.05$). Beden eğitimi ve spor dersine isteyerek katıldığını belirten öğrencilerin, beden eğitimi ve spor dersine katılmak istemediğini belirten öğrencilere göre yaşam doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerinin, “okul takımında olmak ister misiniz?” değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait görüşlerine ilişkin Anova testi verileri Tablo 20’de verilmektedir.

Tablo 20. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Okul Spor Takımında Olma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

	Gruplararası Grup içi Toplam	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	p	Tuke
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Gruplararası	,259	2	,148			
	Grup içi	347,662	1677	,207	,712	,49	
	Toplam	347,957	1679				
Yaşam Doyumu	Gruplararası	9,922	2	4,961			
	Grup içi	1607,928	1677	,959	5,174	,00*	2<1
	Toplam	1617,850	1679				
1. Evet isterim 2. Okul takımındayım 3. Hayır istemem							

p<0,05*

Tablo 20 incelendiğinde, “okul takımında olmak ister misiniz?” değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Okul takımında olmak istediğini belirten öğrenciler ile okul takımında olduğunu belirten öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri arasında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Okul takımında olduğunun belirten öğrencilerin, okul takımında olmak istediğini belirten öğrencilere göre daha yüksek yaşam doyumu düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Öğrencilerinin, “okulunuzda spor salonu var mı?” değişkenine göre, beden eğitimi dersine yönelik tutum ve yaşam doyumu düzeylerine ait görüşlerinin dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t-testi verileri Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının Okulda Spor Salonu Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Evet Hayır	N	A.O.	S.S.	t	df	P
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	Evet	747	2,89	,35	-2,856	1678	,00*
	Hayır	933	2,95	,51			
Yaşam Doyumu	Evet	747	3,39	,92	,549	1678	,58
	Hayır	933	3,37	1,02			

p<0,05*

Tablo 21’de görüldüğü üzere, “okulunuzda spor salonu var mı?” değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (p<0.05). Okulunda spor salonu olmadığını belirten öğrencilerin, okulunda spor salonu olduğunu belirten öğrencilere göre beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Okulunda spor salonu olduğunu belirten öğrenciler ile okulunda spor salonu olmadığını belirten öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri arasında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. (p>0.05).

Beden eğitimi dersi tutum ölçeği ile yaşam doyumu ölçeği arasındaki kolerasyon analizi sonuçları tablo 22’de verilmektedir.

Tablo 22. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ile Yaşam Doyumu Ölçeği Korelasyon Analizi

		Beden eğitimi dersi tutum ölçeği ortalaması	Yaşam doyumu ölçeği ortalaması
Beden eğitimi dersi tutum ölçeği ortalaması	Pearson Correlation	1	,165**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	1680	1680
Yaşam doyumu ölçeği ortalaması	Pearson Correlation	,165**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	1680	1680

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 22’de beden eğitimi dersi tutum ölçeği ile yaşam doyumu ölçeği arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları artış gösterdiğinde yaşam doyumu düzeylerinin de artış gösterdiği belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya katılan katılımcıların beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiş, bu kapsamda öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Literatürde bu alanda yapılan diğer çalışmalarda da lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının orta ya da yüksek düzeyde olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Zengin ve diğerleri, 2016: 3245). Alpkaya ve Çoknaz (2018: 376) tarafından İstanbul ilindeki lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Cimilli (2017: 52) tarafından spor lisesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen diğer bir çalışmada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yüksek olmasının temelinde spor lisesi öğrencilerinin spor ile iç içe bir yaşam tarzına sahip olmalarının yattığı belirtilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının cinsiyet faktörüne göre herhangi bir anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde yer alan benzer çalışma bulguları da lise öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görüşünü desteklemektedir (Göksel ve Caz, 2016: 1; Uluşık, 2016: 45). Cimilli(2017: 52) tarafından spor lisesi öğrencileri üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının

cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada spor lisesinde kız ve erkek öğrencilerin sporla iç içe bir yaşam tarzına sahip olmalarının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabileceği belirtilmiştir. Doğan (2011: 37) tarafından Niğde ilinde bulunan lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada da farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı belirtilmiştir.

Literatürde ortaöğretim öğrencileri üzerinde yürütülen bazı çalışmalarda ise öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir (Zengin ve diğerleri, 2016: 3242). Erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Dağdemir, 2018: 40; Ekici ve diğerleri, 2011: 834; Hekim ve Tokgöz, 2017: 11; Kangalgil ve diğerleri, 2006: 46; Kaya-Sarıdede, 2018: 5; Kılıç, 2009: 58; Kılıç ve diğerleri, 2018: 13; Çelik ve Pulur, 2011: 115). Akandere ve diğerleri (2010: 49) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada Konya ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları etkileyen değişkenlerin incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gruplar arasındaki söz konusu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu rapor edilmiştir. Alpkaya ve Çoknaz (2018: 377) tarafından İstanbul ilindeki lise öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir çalışmada erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olmasının temelinde öğretmenlerin erkek öğrencilere sundukları spor etkinlikleri kadar kız öğrencilere yeterli çeşitlikte spor etkinliği sunmamlarının yattığı belirtilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin okul türlerine göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuş, elde edilen bulgulara göre diğer liselerde öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığı zaman mesleki ve teknik lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının daha yüksek

olduğu bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde diğer liselerde öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığı zaman mesleki ve teknik lise öğrencilerinin daha az sınav ve not kaygısı yaşamalarının yattığı düşünülebilir. Dağdemir (2018: 42) tarafından farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada diğer liselerde öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığı zaman imam hatip lisesi ile spor lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Doğan (2011: 32) tarafından farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen diğer bir çalışmada öğrencilerin okul türü değişkenine göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının lise türü değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiş, en yüksek tutum düzeyine kız meslek lisesi öğrencilerinin en düşük tutum düzeyine ise endüstri meslek lisesi öğrencilerinin sahip olduğu tespit edilmiştir. Kaya-Sarıdede (2018: 6) tarafından yapılan çalışmada ise anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının meslek lisesi öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre 9, 10 ve 12'inci sınıf öğrencileri ile kıyaslandığı zaman 11'inci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dağdemir (2018: 40) tarafından farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada da diğer sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığı zaman 9'uncu sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kaya-Sarıdede (2018: 6) tarafından Yalova ilinde bulunan lise öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada da 9'uncu sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının 11 ve 12'inci sınıf öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ekici ve diğerleri (2011: 837) tarafından Muğla ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen çalışmada da öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguların aksine yapılan bazı çalışma bulguları lise öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılaşmadığını ortaya koymaktadır (Göksel ve Caz, 2016: 5). Cimilli (2017: 54) tarafından spor lisesi öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir çalışmada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği, elde edilen bulgulara göre 9, 10, 11 ve 12'inci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının benzerlik gösterdiği bulunmuştur. Uluşık (2015: 459) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen diğer bir çalışmada da öğrencilerin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermediği, buna karşılık öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre baba eğitim durumunu okur-yazar değil olarak belirten öğrencilerin, baba eğitim durumunu ilkokul, ortaokul, lise ve lisans olarak belirten öğrencilere göre beden eğitimi dersine yönelik daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırma bulgularımız ile paralellik gösteren ve farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada da ebeveyn eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Dağdemir, 2018: 42). Buna karşılık literatürde yer alan bazı çalışmalarda lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı bulgularına ulaşılmıştır (Doğan, 2011: 40; Kaya-Sarıdede, 2018: 6; Kılıç, 2009: 61).

Kardeş sayısı değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma bulguları ile benzerlik gösteren çalışmalarda da lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının kardeş sayısı

değişkenine göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Kaya-Sarıdede, 2018: 6; Güllü, 2007: 4).

Aile gelir düzeyi değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre aile gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, öğrencilerin ekonomiye bağlı olarak karşılayamadıklarını düşündükleri ihtiyaçlarını beden eğitimi ve spor dersi aracılığıyla ödünleme yoluyla giderdikleri düşünülebilir. Zeng ve diğerleri (2011: 529) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre farklılaştığı rapor edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguların aksine literatürde gelir düzeyine göre beden eğitimi dersine yönelik tutumun ele alındığı bazı çalışmalarda lise öğrencilerinde gelir düzeyine göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumun anlamlı farklılık göstermediği bulgularına ulaşılmıştır (Güllü, 2007: 4). Yapılan çalışmalarda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının gelir düzeyine göre farklılık göstermemesinin temelinde öğrencilerin genel anlamda sosyo-ekonomik özelliklerinin benzerlik göstermesinin yattığı belirtilmiştir (Cimilli, 2017: 53; Kaya-Sarıdede, 2018: 6).

Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının düzenli spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma bulgularımız ile paralellik gösteren, devlet okulları ile özel liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada da öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (İmamoğlu, 2011: 3).

Literatürde lise öğrencileri üzerinde yürütülen bazı çalışmalarda ise öğrencilerin düzenli spor yapma alışkanlıklarının beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum üzerinde önemli bir belirleyici olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Akandere ve diğerleri (2010: 5) tarafından yapılan ve Konya ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen çalışmada serbest zamanlarında sıklıkla spor

yapan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının serbest zamanlarında spor yapmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Cimilli (2017: 54) tarafından spor lisesi öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada da düzenli olarak spor yapma alışkanlığı bulunan öğrencilerin spor yapma alışkanlığı olmayan öğrencilere göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Aynı çalışmada spor yapan öğrencilerde haftalık spor yapma sıklığı arttıkça da beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Kangalgil ve diğerleri (2006: 48) tarafından ilköğretim, lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyinin spor yapma alışkanlığı bulunan lise öğrencileri lehine yüksek olduğu bulunmuştur.

Spor yapmada aile desteğinin bulunması değişkenine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde ebeveynlerin çocuklarını spora teşvik etme ve spora yönlendirme konusundaki tutumlarının benzerlik göstermesinin yattığı düşünülebilir. Nitekim araştırmada velilerin % 82,8 gibi önemli bir bölümünün çocuklarını spor yapma konusunda destekledikleri tespit edilmiştir.

Beden eğitimi ve spor dersine isteyerek katılma durumu değişkenine göre ele alındığı zaman öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde genel olarak; oyun alanları, sportif tesis ve sportif malzeme bakımından okulların imkanlarının benzerlik gösteriyor olması söylenebilir.

Okul spor takımında olma isteği değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre okul takımında bulunan öğrenciler ile okul takımında olmak isteyen öğrencilerin tutumlarının benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Cimilli (2017: 55) tarafından bu konuda yapılan diğer bir çalışmada ise spor lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, çalışmanın sonunda okul spor kulüplerinde lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının okul spor kulüplerinde yer

almayan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kılıç ve diğerleri (2018: 13) tarafından yapılan çalışmada da 9'uncu sınıf öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyinin okul dışı zamanlarında spor yapan öğrenciler lehine yüksek olduğu bulunmuştur.

Okulda spor salonu olma değişkenine göre ele alındığı zaman okulunda spor salonu olmayan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının okullarında spor salonu olan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde okullarında spor salonu olmayan öğrencilerin her zaman spor yapma imkânı bulamamalarının, buna paralel olarak da beden eğitimi dersini daha fazla sevmelerinin yattığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Elmas (2013: 40) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının belirlenmesi ve yaşam doyumu ile ilişkili demografik değişkenlerin incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin genel yaşam doyumlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaşam doyumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre erkek öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde lise öğrencileri üzerinde yürütülen benzer çalışma sonuçları da yaşam doyumunun erkek öğrenciler lehine yüksek olduğu görüşünü desteklemektedir (Başer-Şeker, 2009: 51; Goldbeck ve diğerleri, 2007: 969; Moksnes ve Espnes, 2013: 2921). Bununla birlikte bazı çalışmalarda yaşam doyumunun kız çocukları lehine yüksek olduğu bulunmuş (Çam ve Artar, 2014; Ma ve Huebner, 2008: 182), bazı çalışmalarda ise lise öğrencilerinde yaşam doyumunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Çiftçi-Arıdağ ve Ünsal-Seydoğulları, 2018: 9; Dursun, 2016: 79). Elmas (2013: 45) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada Gaziantep ilinin Şehitkâmil ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumlarının incelenmesi amaçlanmış, çalışmanın sonunda öğrencilerin yaşam doyumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Kermen ve diğerleri (2016: 24)

tarafından yapılan çalışmada da Muğla ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin yaşam doyumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin öğrenim görülen okul türü değişkenine göre yaşam doyumlarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde lise öğrencileri üzerinde yapılan benzer çalışma sonuçları da öğrencilerin yaşam doyumlarının okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır (Dursun, 2016: 80). Bununla birlikte farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bazı çalışma bulguları lise öğrencilerinde yaşam doyumunun öğrenim görülen lise türüne göre farklılaştığını göstermektedir. Elmas (2013: 46) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen bir çalışmada öğrencilerin yaşam doyumlarının öğrenim görülen lise türüne göre farklılık gösterdiği, elde edilen bulgulara göre anadolu lisesi öğrencileri ile kıyaslandığı zaman ticaret meslek lisesi öğrencilerinin yaşam doyumlarının daha düşük olduğu bulunmuştur.

Araştırmada öğrencilerin yaşam doyumlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre 10, 11 ve 12'inci sınıf öğrencileri ile kıyaslandığı zaman 9'uncu sınıf öğrencilerinin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başer-Şeker (2009: 51) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada da 9 ve 10'uncu sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumlarının 11 ve 12'inci sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dursun (2016: 81) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada ise öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman en düşük yaşam doyumuna 12'inci sınıf öğrencilerinin sahip oldukları tespit edilmiştir. Literatürde bu konuda yapılan bazı çalışmalarda ise lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir. Elmas (2013: 45) tarafından Gaziantep ilinin Şehitkâmil ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen çalışmada öğrencilerin yaşam doyumlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin yaşam doyumlarının öğrenim görülen sınıf

değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Ünal (2011: 53) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada da öğrencilerin yaşam doyumlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık öğrencilerin yaşam doyumlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre anne eğitim düzeyi düşük olan öğrenciler ile kıyaslandığı zaman anne eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerde yaşam doyumunun yüksek çıkmasının temelinde eğitim düzeyi yüksek olan annelerin çocuklarının sorunlarını daha iyi anlamaları ve çocuklarına sosyal yaşamda daha fazla destek olmalarının yattığı düşünülebilir.

Başer-Şeker (2009: 53) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da lise öğrencilerinde en yüksek yaşam doyum düzeyine anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin sahip olduğu rapor edilmiştir. Aynı çalışmada baba eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin yaşam doyumlarının da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Ünal (2011: 54) tarafından farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen araştırmada lise öğrencilerinde yaşam doyumunun anne ve baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine yüksek bulunduğu belirlenmiştir. Dursun (2011: 82) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen diğer bir araştırmada hem anne hem de baba eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin yaşam doyumlarının da yükseldiği, bu kapsamda ebeveyn eğitim düzeyinin yaşam doyumunu üzerinde önemli bir belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Elmas (2013: 48) tarafından yapılan araştırmada ise farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerde yaşam doyumunun bazı sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmada öğrencilerin yaşam doyumlarının anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiği, elde edilen bulgulara göre kardeş sayısı bir olan öğrencilerin kardeş sayısı birden fazla olan öğrencilere göre yaşam doyumlarının

daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde ebeveynlerin çocukların gereksinim ve sorunları ile yeterli düzeyde ilgilenmemelerinin yattığı düşünülebilir. Bunun yanında çocuk sayısı arttıkça aile içi iletişim konusunda da daha fazla sorun yaşanmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Literatürde yer alan çalışmalarda da aile içi iletişim ile çocukların yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu belirtilmektedir (Levin ve diğerleri, 2012: 287). Araştırmada elde edilen bulguların aksine lise öğrencileri üzerinde yapılan bazı çalışmalarda yaşam doyum düzeyinin kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Başer-Şeker, 2009: 56; Elmas, 2013: 47; Ünal, 2011: 55). Bununla birlikte yapılan bazı çalışmalarda lise öğrencilerinde yaşam doyum düzeyinin kardeş sayısı az olan öğrenciler lehine yüksek olduğu bulunmuştur (Dursun, 2016: 85).

Aylık gelir düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumlarının aile gelir düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine yüksek bulunduğu tespit edilmiştir. Literatürde lise öğrencileri üzerinde yapılan bazı çalışmalarda bu araştırmada elde edilen bulgular ile paralellik göstermeyen sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Elmas (2013: 47) tarafından farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen çalışmada öğrencilerin yaşam doyumlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumlarının düzenli olarak spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre düzenli olarak spor yapma alışkanlığı bulunan öğrencilerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bilindiği gibi spor etkinliklerine katılımın psikolojik açıdan birçok faydası bulunmakta olup, literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir (Salar ve diğerleri, 2012: 123; Koruç ve Bayar, 2004: 49). Bu kapsamda düzenli spor yapma alışkanlığı bulunan çocukların yaşam doyumlarının daha yüksek olmasının temelinde spora katılım sayesinde psikolojik yapılarının güçlenmesinin yattığı düşünülebilir.

Spor yapmada aile desteğinin bulunması değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre spor yapmaları konusunda ailelerinin teşvik ettiği öğrencilerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda ebeveyn tutumlarının yaşam doyumunu üzerinde önemli bir belirleyici olduğu ifade edilmektedir (ifti-Arıdağ ve nsal-Seydoğulları, 2018: 1).

Beden eğitimi ve spor dersine isteyerek katılma durumu değişkenine göre ele alındığı zaman öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre beden eğitimi dersine isteyerek katıldığını belirten öğrencilerin, beden eğitimi dersine katılmak istemediğini belirten öğrencilere göre yaşam doyumunu düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde; beden eğitimi ve spor dersinin sınıf dışında farklı ortamlarda yapılması, dersin çok yönlü (fiziksel, duygusal, sosyal vb.) olumlu etkisinin olması, etkinliklere istekli ve aktif katılan öğrencilerin dersten daha çok keyif almaları ve bu durumun kendilerini mutlu hissetmelerini sağladığı düşünülebilir.

Okul spor takımında olma değişkenine göre ele alındığı zaman öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre okul takımında olmak isteyen öğrenciler ile kıyaslandığı zaman okul takımında oynayan öğrencilerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde de okul sporlarına katılımın öğrencilerin psikolojik, duygusal ve sosyal yönlerini geliştirmesinin yattığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları arttıkça yaşam doyumlarının da arttığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre lise ğrencilerinde spora katılımın ve spora yönelik olumlu tutumların yaşam doyumunu arttırdığı söylenebilir. Bu alanda yapılan çalışmalarda da spor yapan bireylerde yaşam doyumunun yüksek olduğu rapor edilmiştir (Toros, 2002: 24; Toros, 2005: 50).

Sonuç olarak; araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile yaşam doyum düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının okul türü, öğrenim görülen sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi, okullarında spor salonu bulunma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, buna karşılık öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, düzenli spor yapma durumu, spor yapmada aile desteği, beden eğitimi dersine isteyerek katılma ve okul spor takımında olma isteği değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmada yaşam doyumunu etkileyen demografik değişkenlere ilişkin bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin okul türü ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Buna karşılık öğrencilerin yaşam doyumlarının cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile gelir düzeyi, düzenli spor yapma durumu, spor yapmada aile desteği durumu, beden eğitimi dersine isteyerek katılma durumu ve okul spor takımlarında yer alma isteği değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bağımlı değişkenler arasındaki ilişki değerlendirildiği zaman ise öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyleri ile yaşam doyumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, bu kapsamda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeyleri yükseldikçe yaşam doyumlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

6. ÖNERİLER

Araştırmada lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile yaşam doyumlarını etkileyen değişkenlere ilişkin bulgular göz önünde bulundurularak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Ortaöğretim öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları üzerinde belirleyici olan faktörlere ilişkin olarak daha geniş kapsamlı bulgulara ulaşmak için farklı değişkenlere göre (yerleşim yeri, özel okul ya da devlet okulu vb.) araştırmalar yapılabilir.
- Ortaöğretim öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların düşük düzeyde olması hem ders amaçlarının gerçekleştirilmesi hem de öğrencilerin ders başarıları üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. O nedenle lise öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları olumsuz yönde etkileyen unsurların ele alındığı çalışmalar yapılabilir.
- Yaşam doyumu öğrencilerin okul yaşamlarını etkileyen bir unsur olduğu için ortaöğretim öğrencilerinde yaşam doyumunu arttırmak amacıyla çeşitli sportif etkinlikler düzenlenebilir.
- Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını daha yakından değerlendirebilmek için nicel ölçüm aracı olarak kullanılan ölçeklerin yanında nitel çalışma formlarından yararlanılarak benzer çalışmalar yapılabilir.
- Derslerde öğrencileri yakından gözlemleme imkânı bulunan öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının ele alındığı araştırmalar yapılabilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerinin branşlara uygun spor alanlarında işlenebilmesi için planlama ve çalışmalar yapılabilir.
- Okullarda spor salonlarının, oyun alanlarının artırılması yönünde planlama ve çalışmalar yapılabilir.
- Ailelerin bilgilendirilmesi amacıyla beden eğitimi ve spor ile ilgili eğitimler, seminerler düzenlenebilir. Öğrenciler ile birlikte ailelerin de yer aldığı sportif etkinlikler yapılabilir.
- Öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- ACAR, R. (2017). Mardin İl Bölgesinde Okullardaki Sosyal Etkinliklerin (Tiyatro, Müzik, Spor, Dans, Şenlikler) Lise Dönemi Ergen (14-18 Yaş) Kişiliğe Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AÇAK, M. (2016). Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- AKANDERE, M., ÖZYALVAÇ, N.T., DUMAN, S. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi Konya Anadolu Lisesi örneği, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 2-10.
- AKBULUT, H., PEKKAYA, M., AKSAKALOĞLU, H. (2014). Meslek mensuplarının bakış açısıyla ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitimi: bursa ili üzerine bir uygulama. *Journal of Accounting & Finance*, 62, 73-91.
- AKCAN, E. (2018). Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKCAN, E.P., TEKGÜL, N., KARADEMİRCİ, E., ÖNGEL, K. (2012). Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci, *TurkishFamilyPhysician Dergisi*, 3(4), 15-19.
- AKKOYUNLU, Y. (1996). Beden eğitimi ve spor, *PAÜ. Eğitim Fak. Dergisi*, 81.
- AKSOY, V. (2016). Öğretmen Görüşlerine Göre Fen Liselerinde Yönetici-Öğretmen İlişkilerinde Karşılaşılan Sorunlar (Ege Bölgesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALPASLAN, A.H. (2012). Ergen ruh sağlığı ve spor, *Kocatepe Tıp Dergisi*, 13,181-185.

ALPKAYA, U., ÇOKNAZ, H. (2018). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının, obez akran tutumlarının karşılaştırılması ve arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(57).

ALTINDAŞ, M.E. (2009). Türkiye’de Açılan Spor Liselerinin Amaç Hedef ve Beklentilerinin Araştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

ARABACI, R., ÇANKAYA, C. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel aktivite düzeylerinin araştırılması, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 1-15.

ARSLAN, C., GÜLLÜ, M., TUTAL, V. (2011). Spor yapan ve yapmayan ilköğretim öğrencilerinin depresyon durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 120-132.

ASLAN, M.F., OKUMUŞ, Y. (2003). Tenis ile ilgilenen sporcuların sosyo ekonomik özellikleri. Raket Sporları Sempozyumu. Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kocaeli, 31 Ekim – 01 Kasım.

AVCI, M. (2006). Ergenlikte toplumsal uyum sorunlar, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 39-63.

AYAYDIN, A. (2011). Güzel sanatlar ve spor liselerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Öğretmenlerin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 435-453.

AYDINER, B.B. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçlarının Alt Boyutlarının Genel Öz-Yeterlik Yaşam Doyumu Ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

AYTAN, G.K. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

BAŞER, ŞEKER, G. (2009). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

BÖLÜKBAŞI, A. (2017) Lise Öğrencilerinin Kariyer Uyumu Ve Yaşam Doyumu İlişkisinde İyimserlik Ve Umudun Aracı Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAILEY, R. (2006). Physical education and sport in schools: a review of benefits and outcomes. *Journal of School Health*, 76(8), 397-401.

CAN, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*, Pegem Akademi Ankara.

CASEY, M., HARVEY, J., TELFORD, A., EIME, R., MOONEY A., PAYNE, W. Patterns of time use among regional and rural adolescent girls: associations with correlates of physical activity and health related quality of life, *Journal of Science and Medicine in Sport*, 5.

CEYLAN, R. (2008). İlköğretimde Beden Eğitimi Dersinin, Takiben Yapılan Diğer Derslerde Öğrencilerin Başarıları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması (Kütahya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

CİMİLLİ, V. (2017). Spor Lisesi Öğrencilerinde Bedensel / Kinestetik Zekâ ile Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

COAKLEY, J. (2006). The Goodfather: parental expectations and youth sports. *Leisure Studies*, 25(2), 153-163.

ÇAKICI, D. (2010). Spor lisesi ve genel lise 9. Ve 10. Sınıf öğrencilerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve özsaygı düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇAM, Z., ARTAR, M. (2014). Ergenlikte yaşam doyumu: okul türleri bağlamında bir inceleme, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 23-45.

ÇEBİ, M., YAMAK, B., ÖZTÜRK, M. (2016). 11-14 Yaş çağındaki çocukların spor yapma alışkanlığının duygu kontrolü üzerine etkilerinin incelenmesi, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 468-482.

ÇELİK, G., TAHİROĞLU, A., AVCI, A. (2008). Ergenlik döneminde beynin yapısal ve nörokimyasal değişimi, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11,42-47.

ÇELİK, Z., PULUR, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları , *VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 115-121.

ÇİFTÇİ, ARIDAĞ, N., ÜNSAL, SEYDİOĞULLARI, S. (2017). Lise öğrencilerinin yaşam doyumu ve yılmazlık düzeylerinin anne-baba tutumlarıyla ilişkisi açısından incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 10,2-24.

ÇİVİTÇİ, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.

ÇOBAN, B., ÜNVEREN, A. (2007) *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*, Ed. O ZİREK, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

DAĞLI, A., BAYSAL, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması, Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 15(59), 1250-1262

DEMİR, E., ŞEN, H.Ş. (2009). Cumhuriyet dönemi mesleki ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(2), 39-58.

DEMİRBAŞ, M., YAĞBASAN, R. (2005). Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında uygulanan fen öğretim programlarının analizi: modern fen öğretim programı uygulamaları, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6(2),33-51.

DEMİRDAĞ, R. (2018). Farklı Tür Liselerdeki Öğrencilerin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Erzurum İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEMİRHAN, G., ALTAY, F. (2001). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği. *II. Spor Bilimleri Dergisi: Hacettepe Üniversitesi*, 12(2), 9-20.

DEMİRTAŞ, B., KÜÇÜK, M. (2008). Kız meslek liselerinin günümüzdeki sorunlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 147-159.

DE MOOR M.H., M BEEM AL., STUBBE JH., BOOMSMA DI., DE GEUS EJC. (2006). Regular exercise anxiety depression and personality: a population-based study. *Preventive Medicine*, 42(4), 273-279.

DEVER, A. (2010). Spor Sosyolojisi, Başlık Yayınları, İstanbul.

DIENER, E., EMMONS, R.A., LARSEN, R.J., GRIFFIN, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.

DİNÇEL, E. (2006). Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri Ve Psikolojik Problemler. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DOĞAN, N. (2011). Niğde İlinde Bulunan Farklı Statüdeki Liselerde Eğitim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları Ve Fiziksel Uygunluk Düzeylerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DOĞAN, U., KAYA, S., EREN, D. (2016). Lise öğrencilerinin risk alma davranışlarının yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş değişkenleri ile ilişkisi, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 11(3), 953-964.

DURSUN, H. (2016). Lise Öğrencilerinin Değer Tercihleri Ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

DUNN AL., TRİVEDİ MH., KAMPERT JB., CLARK CG., CHAMBLİSS HO. (2005). Exercise treatment for depression: efficacy and dose response. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(1), 1-8.

EDGINTON CR., CHIN M., DEMİRHAN, G. (2010). beden eğitimi ve sağlık: yeni bir küresel görüş birliği, *Spor Bilimleri Dergisi*, 21 (3), 122–128.

EKİCİ, S., BAYRAKDAR, A., HACICAFEROĞLU, B. (2011). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi, 8(1),831-839.

ELMAS, İ.H. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Hayat Tatmin Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi.Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERDOĞAN, A. (2000). Anadolu Liselerinde Eğitimin Niteliği ve Sorunları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERGEN, E. (2004.) Çocukluk ve ergenlik döneminde spor yaralanmalarının nedenleri, epidemiyolojisi, risk faktörleri, *ActaOrthopTraumatolTurc*, 38(1), 27-31.

EROL, M., ATMACA, M. (2015). Ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitiminin tarihi gelişimi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 8, 79-100.

ERTÜRK, K. (2019) Lise Öğrencilerinde Affetme Becerisi Geliştirmeye Yönelik Psikoeğitim Programının Affetme Ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ERZİNCAN, G. (2011). Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Resim Bölümü Öğrenci Profiline Saptanmasına Yönelik Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ESEN, S.A, (2010). İlköğretim Okullarında Okuyan Ve Voleybol Sporcusu Olmayı Seçen Öğrencilerin Bu Seçimlerindeki Nedenler Ve Okul, Aile, Toplum Faktörlerinin Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

GEZGİN GÜRBÜZ, A. (2008). Öfke Denetimi Eğitimin Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Öfkeyle Başa çıkmaları, Yaşam Doyumları Ve Depresyon Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

GOLDBECK L., SCHMITZ T.G., BESİER T., HERSCHBACH P., HENRICH G (2006). Life satisfactiondecreasesduringadolescence, *Qual Life Res*, 16,969-979.

GÖKER, Y. (2013). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumları Ve Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

GÖKSEL, A.G., CAZ, Ç. (2016). Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1),1-9.

GÜLLÜ, M. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

GÜLLÜOĞLU IŞIK Ö., KOÇAK, Ö.F. (2014). İletişim fakültesi öğrencilerinin yaşam doyumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Selçuk İletişim*, 8(3), 281-300.

GÜNBAYI, İ., TOKEL, A. (2014). Teknik ve meslek liselerinde meslek derslerinin etkililiğine ilişkin yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 59-73.

GÜNBAYI, İ., YÜCEDAĞ, F., YÜCEL, B.E. (2015). Fen lisesinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşleri: bir durum çalışması, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 397-411.

GÜNDOĞAR, D., SALLAN GÜL, S., USKUN, E., DEMİRCİ, S., KEÇECİ, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10,14-27.

GÜR, S.B., ÇELİK, Z., COŞKUN, İ. (2013). Türkiye’de ortaöğretimin geleceği: hiyerarşi mi, eşitlik mi?, *Seta Analiz*, 69,3-23.

GÖKŞEN, C. (2014). Oyunların çocukların gelişimine katkıları ve Gaziantep çocuk oyunları, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 52, 229-259.

HARMANDAR, İ.H. (2004). Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

HEKİM, M., TOKGÖZ, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi (burdur örneği), *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1),11-16.

HEPER, E. (2012). Spor Bilimleri İle İlgili Kavramlar Ve Sporun Tarihsel Gelişimi, Ed. O ERTAN. Birinci Baskı, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

İMAMOĞLU, R. (2009). Samsun İli'nde Tenis Sporı İle Uğraşanların Bu Sporı Seçme Sebeplerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

İMAMOĞLU, C. (2011). Aktif olarak spor yapan ve Yapmayan Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Ünivers, Tesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İNCEOĞLU, M. (2010). Tutum Algı İletişim, Beşinci Baskı, Beykent Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

KABASAKAL, Z., UZ, BAŞ, A. (2013). öğretmen adaylarında yaşam doyumunun yordayıcısı olarak problem çözme becerileri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 27-32.

KALFA, S. (2017). Spor Bilimleri ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Ve Serbest Zaman Doyumunun İncelenmesi (Uşak Üniversitesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KANGALGİL, M., HÜNÜK, D., DEMİRHAN, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 2, 48-57.

KARAPINAR, Y. (2007). Spor liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okula giriş nedenleri ve mesleki beklentilerinin araştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARAVARDAR, G., KORKMAZ, C. (2018). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ve stres başa çıkma stratejilerinin incelenmesi: Giresun üniversitesi işletme bölümü örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(83), 33-46.

KAYA SARIDEDE, Ş. (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

KERMEN, U., İLÇİN TOSUN, N., DOĞAN, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı, *Eğitim Kuram Uygulama ve Araştırma Dergileri*, 2(2), 20-29.

KESKİN, V. (2006). Çocuklarını Spora Yönlendiren Anne Ve Babaların Beklentileri. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

KILIÇ, D. (2019). Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

KILIÇ, A.F., DİĞERLERİ, (2015). Türk Eğitim Sistemi Ve Ortaöğretim, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Ankara.

KILIÇ, T., ÇİMEN, P.N. (2018). Ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-13.

KILIÇ, T., UĞURLU, A., CENİK, D. (2018). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi, *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 13-21.

KOÇ, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(17),231-256.

KOÇAK, Ö.F. (2016). Kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumu ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43),1956.

KORKUT, Ş. (2012). Lise Öğrencilerinde Çocukluk Örselenme Yaşantıları ve Öfke İfade Biçimleri İle Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KORKUT, O., DEMİRBAŞ ÇELİK, N., DOĞAN, T. (2018). Yaş, cinsiyet ve yaşam doyumlarına göre ortaöğretim öğrencilerinde iyilik hali, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 379-397.

KORUÇ, Z., BAYAR, P. (2004). Egzersizin depresyon tedavisindeki yeri ve etkileri, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 15 (1),49-64.

KOÇAN, N. (2012). Çocuk oyun alanlarının yeterliliği üzerine bir araştırma: Uşak kenti Kemalöz Mahallesi örneği, *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(4), 315-321.

KÜÇÜK, V., KOÇ, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi.,*Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 131-141

LEVİN,K.A., DALLAGO, L., CURRIE, C. (2012). The association between adolescent life satisfaction, familystructure, familyaffluence and genderdifferences in parent–childcommunication, *Springer Science-Business Media*, 106,287–30.

MA C.Q, HUEBNER, E.S. (2008). Attachmentrelationships and adolescents' lifiesatisfaction: somerelationshipsmattermore to girlsthanboys, *Psychology in the Schools*, 45(2), 177-187.

MEB. (2010). Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liselerinin kuruluş amaçlarına hizmet derecesinin değerlendirilmesi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

MEB. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

MERAL, D. (2017). Orta Öğretim Öğrencilerinde Akıllı Telefon Bağımlılığının Yalnızlık, Yaşam Doyumu Ve Bazı Kişisel Özellikler Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MOKSNES, U.K., ESPNES, G.A. (2013). Self-esteem and life satisfaction in adolescents—gender and age as potentialmoderators, *Springer Science Business*, 22(10), 2921-2928.

ÖNSOY, R. (1999). Cumhuriyetten bugüne ilk ve ortaöğretimimiz ve bazı meseleleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6,1-23.

ÖZER, M., ÖZSOY, KARABULUT, Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu, *Turkish Journal of Geriatrics*, 6 (2),72-74.

ÖZKAZANÇ, A., SAYILAN, F., AKŞİT, E.E. (2018). Toplumsal cinsiyet ve mesleki eğitim: mesleki teknik lise kız öğrencileri üzerine bir araştırma. *Fe Dergi*, 10(2), 150-164.

ÖZTÜRK, M, (2008). Ergen Psikolojisi, İstanbul.

ÖZTÜRK KUTER, F., KUTER, M. (2012) Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 3(6), 75-94.

ÖLÇÜCÜ, B., ERDİL, G., BOSTANCI, Ö., CANIKLI, A., AYBEK, A. (2012). Üniversiteler arası tenis müsabakalarına katılan sporcuların tenise başlama nedenleri ve beklentileri, *Sporda Performans Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 5-12.

PEPE, K., KAZAN KIRÇIK, Ş. (2005). Burdur ili belediye sınırları içindeki çocuk oyun alanları ve parklarının donanım çeşitliliğinin araştırılması. I. Burdur Sempozyumu Bildiri Kitabı, Burdur, 16-19 Kasım 2005, ss. 1442-1446.

RAMAZANOĞLU, F., KARAHÜSEYİNOĞLU, M.F., DEMİREL, E.T., RAMAZANOĞLU, M.O., ALTUNGÜL, O. (2005) Sporun toplumsal boyutlarının değerlendirilmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 153-157.

SALAR, B., HEKİM, M., TOKGÖZ, M. (2012). 15-18 Yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 4(6),123-135.

SALMON, J., DİĞERLERİ. (2007). Promoting physical activity participation among children and adolescent, *Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health*, 29, 144-159.

ŞENİŞİK, S., HASTÜRK, M.O. (2011). Genç ergenlerde düzenli egzersizin internet kullanımı ile ilişkisi, *Spor Hekimliği Dergisi*, 46,129-134

SÖNMEZ, T., SUNAY, H. (2004). Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin sorunlarına ilişkin bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 162.

STRÖHLE, A. (2009). Physical activity, exercise, depression and anxiety disorders. *Journal of Neural Transmission*, 116, 777-784.

TABACHNICK, B. G. AND FIDELL, L. S. (2013). Using multivariate statistics (six ed.) Boston, Pearson

TOROS, T. (2002). Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel (motivasyonel) iklim ve yaşam doyumu, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 24-36.

TOROS, T. (2005). Genç basketbolcuların oyunda kalma süreleri ile hedef perspektif yaklaşımı, yaşam doyumu ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 50-63.

TUZGÖL DOST, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-142.

TÜRKEL, Z. (2018). Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımı, Yalnızlık Ve Yaşam Doyumu Arasındaki Yordayıcı İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.

TÜRKMEN, M., VAROL, R., (2017). İmam hatip ortaokullarındaki öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının araştırılması (Bartın il örneği), *Electronic Turkish Studies*, 12(25).

ULUIŞIK, V. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi, *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 45-53.

ÜNAL, A.Ö., ŞAHİN, M. (2013). Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(3), 46-63.

ÜNAL, A.Ö. (2011). Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÜNLÜ, H., AYDOS, L. (2007). Öğretmen görüşlerine göre; beden eğitimi derslerinde öğretmenlerin ve öğrencilerin tercih ettikleri öğretim yöntemleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 71-81.

YALÇIN, U., BALCI, V. (2013). 7-14 Yaş arası çocuklarda spora katılımdan sonra okul başarılarında, fiziksel ve sosyal davranışlarında oluşan değişimlerin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 27-33.

YETİM, A.A. (2005). Sosyoloji ve spor, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

YILDIZ, G.H. (2006). Ortaöğretim Kurumları Spor Alanlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Başlama Ve Bu Alanı Seçme Nedenleri İle Beklentileri (Ankara İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

YALNIZCA YILDIRIM, S. (2015). Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları Ve Duygusal Zeka. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YAVUZ, M., GÜLMEZ, D., ÖZKARAL, T.C. (2016). Meslek lisesi öğrencilerinin bilişsel ve duyuşsal özellikleri, *Tedmem Eğitim ve Bilim Dergisi*, 41(187), 29-44.

YILDIZ, S.A. (2011). Ergen sporcularda spor yaralanmalarından korunma, *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, 8,47.

YÜRÜK BAL, E. (2015). Spor Yapmanın Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Öz Yeterliliklerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

ZENG, H.Z., DİĞERLERİ. (2011). Attitudes of highschoolstudentstoward physical education and theirsportactivitypreferences, *Journal of Social Sciences*, 7(4), 529-537

ZENGİN, S., HEKİM, M., HEKİM, H. (2016). Ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının cinsiyet ve öğrenim kademesi değişkenine göre incelenmesi, *Journal Of Human Sciences*, 13(2),3243-3248.

ZORBA, E. (2006). Yaşam Boyu Spor, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

EKLER

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE ANKET FORMU

Değerli öğrenciler,

Bu anket, Kırıkkale ilinde yapılan akademik araştırma için kullanılacaktır. Bilgileriniz kimse ile paylaşılmayacak, gizli kalacaktır. Eğitim hayatınızda başarılar diler, zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Lütfen size uygun olan maddeyi, seçeneklerin yanında yer alan () içine (x) işareti koyarak belirtiniz.

Gonca ATİK

(Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü)

1. BÖLÜM (Kişisel Bilgi Formu)

1.Cinsiyetiniz?

() Erkek () Kadın

2.Okulunuzun adı?

() İmam Hatip Kız Lisesi () İmam Hatip Erkek Lisesi () Kız meslek Lisesi
() Mesleki ve Teknik Lise () Anadolu Lisesi () Fen Lisesi

3.Sınıf Düzeyiniz?

() 9 () 10 () 11 () 12

4.Annenizin eğitim durumu?

() Okuryazar değil () İlkokul veya Ortaokul () Lise
() Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

5.Babanızın eğitim durumu?

() Okuryazar değil () İlkokul veya Ortaokul () Lise
() Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

6.Kaç kardeşsiniz? (Siz dâhil)

7.Ailenizin gelir düzeyi?

() 1000-2000 () 2001-3000 () 3001-4000 () 4001 ve üzeri

8.Ailenizde düzenli spor yapan var mı?

() Evet () Hayır

9.Aileniz spor yapmanızı destekliyor mu?

() Evet () Hayır

10.Beden eğitimi derslerine isteyerek mi katılıyorsunuz?

() Evet, seviyorum () Hayır, (Zorunlu olduğu için, Ailem istediği için vb.)

11. Okul spor takımında olmak-oyunmak ister misiniz?

() Evet, isterim () Okul takımındayım () Hayır, istemem

12. Okulunuzda spor salonu var mı?

() Evet () Hayır

YASAM DOYUMU ÖLÇEĞİ

		Tamamen katılıyorum (5)	Büyük oranda katılıyorum (4)	Orta düzeyde katılıyorum (3)	Çok az katılıyorum (2)	Hiç katılmıyorum (1)
1.	İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.					
2.	Yaşam koşullarım mükemmeldir.					
3.	Yaşamımdan memnunum.					
4.	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.					
5.	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim					

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR TUTUM ÖLÇEĞİ

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1.	Beden eğitimi ve spor derslerinde hep korku hissine kapılırım.					
2.	Beden eğitimi ve spor etkinliklerinde çok sıkılırım					
3.	Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmaktan daima çekinirim					
4.	Beden eğitimi ve spor dersinde başarılı olmak için çaba sarf etmem					
5.	Beden eğitimi ve spor dersine diğer dersler gibi zorunlu olduğu için katılırım					
6.	Beden eğitimi ve sporla ilgili konuşmak çok zevklidir					
7.	Beden eğitimi ve spordan çok zevk aldığım için dersi özlemle beklerim					
8.	Beden eğitimi dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım					
9.	Beden eğitimi dersinde işbirliği duygularım gelişir					
10.	Beden eğitimi ve spor dersi sağlıklı ve temiz olmayı öğretir					
11.	Gelecekteki öğrencilik yaşantımda beden eğitimi ve spor dersi almak istemem					
12.	Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insanın sağlıklı gelişmesine katkı sağladığına inanırım					
13.	Okul ders programlarına beden eğitimi ve spor dersi koymak gerekli değildir.					
14.	Beden eğitimi ve spor uğraşının gelecek yaşamımda önemli yarar sağlayacağına inanırım					
15.	Okul ders programlarının her yılında beden eğitimi ve spor dersi olmalıdır					
16.	Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak beni dinlendirir					
17.	Beden eğitimi ve spor ile ilgili etkinliklerin dürüstlük ve demokratik yaşam davranışları kazandırdığına inanırım					
18.	Egzersiz ve spor yaparak serbest zamanların daha iyi değerlendirildiğine inanırım					
19.	Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile uğraşmanın zaman kaybı olduğuna inanırım					
20.	Serbest zamanlarımda egzersiz ve spor yapmak içinden gelmez					
21.	Beden eğitimi ve spor etkinliklerine önemli bir zaman ayırırım					
22.	Beden eğitimi ve spor ile ilgili hiçbir şeye ilgi duymam					
23.	Beden eğitimi ve spor etkinlikleri her zaman ilgimi çeker					
24.	Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmayı başkalarına önermem					

22.10.2019

Gmail - Ölçek izin yazısı

Gonca Atik <gonca.atik71@gmail.com>

Ölçek izin yazısı
2 ileti

Gonca Atik <gonca.atik71@gmail.com>
Alıcı: demirhan@hacettepe.edu.tr

16 Ekim 2018 13:31

Giyasettin Demirhan <demirhang@gmail.com>
Alıcı: gonca.atik71@gmail.com
Ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz. Başarılar dilerim

16 Ekim 2018 13:45

Giyasettin Demirhan, Ph.D
Hacettepe University Faculty of Sport Sciences
Department of Physical Education and Sport
Teacher Beytepe/Ankara/Turkey

Tel : +90 312 2976890; +90 312 7806892
Fax : +90 312 29921 67
e-mail : demirhan@hacettepe.edu.tr; demirhang@gmail.com
url : <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~demirhan>
IMPACT PE: <http://www.impactpe.eu/site/index.php/en>
GHC : <http://www.gchfoundation.org>
EUPETE : <http://www.eupete.com>
LUDUS: <http://www.ludusproject.com>

- Misyonum; adaletli davranmak, kendimi iyi şekilde ifade etmek, nitelikli ve dürüstçe yaşama çabası içinde olmak, birlikte olduğum ve çalıştığım insanların kendilerini ifade etmelerine ve yaşamlarında fark yaratmalarına katkıda bulunmak, akademik yaşamda dürüstlük, liyakat ve özgür düşünceyi desteklemektir.

- My mission is acting in a righteous way, expressing myself in a good manner, struggling for a quality and honest life; contributing to the people I live and work with to express them and make a difference in their lives, and support honesty, worthiness and free thought in academic life.

22.11.2019

Gmail - Ölçek izin talebi

Gonca Atik <gonca.atik71@gmail.com>

Ölçek izin talebi
2 ileti

Gonca Atik <gonca.atik71@gmail.com>
Alıcı: dagli@dicle.edu.tr

22 Kasım 2019 16:30

abidin dagli <dagli@dicle.edu.tr> 22 Kasım 2019 16:34

Alıcı: Gonca Atik <gonca.atik71@gmail.com>
Sevgili Gonca ATİK,
Taraflımızdan Türkçeye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeğini çalışmalarınızda kullanmanızda bir sakınca yoktur. İyi çalışmalar diliyorum. Sevgilerimle...
Doç. Dr. Abidin DAĞLI

ÖZGEÇMİŞ

ADI- SOYADI : Gonca ATİK

İLKÖĞRETİM : Kırıkkale İsmet Aydınli İlköğretim Okulu 1997

ORTAÖĞRETİM : Kırıkkale Naciye Pehlivanli Saran Lisesi 2005

ÜNİVERSİTE : Kırıkkale Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 2010

YÜKSEK LİSANS: Kırıkkale Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. 2017